Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΣΑΔΟΒΑΣ

Κεφάλαιον ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ ἔργου τοῦ Ἑρρίκου Σύβελ «Ἡ γένεσις τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας» μεταφρασθὲν ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ

ΒΕΡΝΑΡΔΟΥ ΠΡΙΓΚΗΠΟΣ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΤΗΣ ΣΑΞΩΝΙΑΣ ΜΑΪΝΙΓΓΕΝ

[Συνέχεια ἴδε σελ. 1]

Εἰς προκεχωρημένην ὥραν τῆς ἑσπέρας τῆς 2 Ἰουλίου ὁ Βένεδεκ ἐξέδωκε διαταγήν, καθ' ἣν αἱ πολεμικαί του δυνάμεις ὤφειλον νὰ παρατηχθῶσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους μεταξὺ τοῦ Ἄλβεως καὶ τῆς Βίστριτς πολὺ ἐνωρὶς τὴν ἐπιοῦσαν, ἐάν, ὅπως ὑπετίθετο, οἱ Πρῶσσοι ἤθελον προβῆ εἰς ἐπίθεσιν. Τὸ ἀριστερὸν κέρας, δηλαδὴ τὸ Σαξωνικὸν Σῶμα ὑποστηριζόμενον ὑπὸ τοῦ ὀγδόου Αὐστριακοῦ — ἐν συνόλῳ 39,200 ἀνδρῶν μετὰ 116 τηλεβόλων — ἔμελλε νὰ καταλάβῃ τὰ ὄπισθεν τῆς Νέχανιτς κείμενα ὑψώματα τοῦ Πρὶμ καὶ Πρόβλους. Προσαστώμενον πρὸς τοῦτο τὸ 10. Σῶμα ὑπὸ τὸν Γάβλεντς ἤθελεν ἀναπτυχθῇ ἐπὶ τῆς ῥάχεως τοῦ Λαγγενχὸφ καὶ παρ' αὐτὸ ὁ Ἀρχιδοὺξ Ἐρνέστος μετὰ τοῦ 3. Σώματος ἐπὶ τῶν λόφων τοῦ Λίπα — Χλούμ, ὥστε τὸ κέντρον τοῦ στρατοῦ ἀνήρχετο εἰς 46,600 ἀνδρῶν μετὰ 134 τηλεβόλων. Τὴν δεξιὰν πτέρυγα θ' ἀπετέλουν μετὰ 55, 600 ἀνδρῶν καὶ 160 τηλεβόλων τὸ 4. Σῶμα τοῦ Κόμητος Φίστιτιτς ἐπὶ τῆς γραμμῆς Χλοὺμ — Νέδιελιστ καὶ τὸ 2. ὑπὸ τὸν Κόμητα Θοὺν ἀπὸ Νέδιελιστ μέχρι τοῦ Ἄλβεως, ἐπὶ τοῦ ὁποίου διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον εἶχον νὰ στήσωσι παρὰ τὰ χωρία Λόχενιτς καὶ Πρέδμεριτς στρατιωτικάς τινας γεφύρας. Τέλος πάντων δὲ ὁ ἀρχιστράτηγος ἐπεφύλαττε διὰ τὴν προσωπικήν του χρῆσιν ἰσχυρὰν ἐφεδρείαν, δηλαδὴ τὸ 1. Σῶμα ὑπὸ τὸν Κόμητα Γκονδρεκοὺρ, τὸ 6 ὑπὸ τὸν Βαρῶνον Τάμμιγκεν, τὰς πέντε μεραρχίας ἱππικοῦ καὶ τὴν ἐφεδρείαν τοῦ πυροβολικοῦ τοῦ στρατοῦ, ἐν συνόλῳ 73,000 ἀνδρῶν καὶ 360 τηλεβόλα. Προσετέθησαν ἔτι 4000 ἀνδρῶν τοῦ μεγάλου ἀρχηγείου καὶ 3000 τεχνικῶν στρατευμάτων, ὥστε τὸ πᾶν ἀπετέλει ἐπιβλητικὴν ἐπὶ στενοῦ χώρου συνωθουμένην δύναμιν 222,000 ἀνδρῶν μετὰ 770 τηλεβόλων, στρατόν, οἷον ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως τῆς σημερινῆς Εὐρώπης οὐδὲν κράτος εἶχεν ἤδη συγκεντρώσει ἐφ' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πεδίου τῆς μάχης. Τὰ στρατεύματα ἐμψυχωθέντα ὑπὸ τῆς διημέρου ἀναπαύσεως ἔδραξαν τὰ ὅπλα μετὰ ζήλου πεπεισμένα, ὅτι ὑπὸ τὴν ἄμεσον διοίκησιν τοῦ «Πατέρα» Βένεδεκ ἤθελον εὕρει εὐνοϊκωτέραν τύχην ἢ ὑπὸ τὴν τῶν εὐγενῶν σωματαρχῶν των. Ἐὰν πλὴν τοῦ πόθου πρὸς τὸ μάχεσθαι, εἶχον ἀποκτήσει καὶ ἀρκοῦσαν συνεκτικότητα καὶ καρτερίαν πρὸς ἀντοχήν, τοῦτο βεβαίως ἡ ἔκβασις ἔπρεπε νὰ φανερώσῃ. — Περὶ τῶν ἀξιωματικῶν λέγεται, ὅτι οὗτοι ἄνευ ἐξαιρέσεως ἔλαβον τὴν διαταγὴν διὰ τὴν ἐπὶ τοῦ τόπου τούτου μάχην μετὰ πικρᾶς μερίμνης καὶ ἀπογοητεύσεως. Πάντες ἐπεθύμουν νὰ συναφθῇ ἡ πάλη ὄπισθεν τοῦ Ἄλβεως μόνον καὶ ἤντλουν ἐκ τῶν ἀπορράσεων τοῦ Βένεδεκ βαρεῖαν δυσπιστίαν κατὰ τοῦ στρατηγοῦ των. Ἀλλ' ἕτοιμοι ἦσαν ὅλοι, ἤ κατὰ καλὴν ἢ κατὰ κακὴν διαταγὴν, νὰ θυσιάσωσι καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος τῆς Αὐστρίας. — Χείριστα ὅμως εἶχε τὸ πρᾶγμα ἐν ταῖς ἀνωτέραις τάξεσι τοῦ στρατοῦ. Μέγα μέρος τῶν στρατηγῶν δὲν εἶχεν ἀνέκαθεν οὔτε σεβασθῇ οὔτε ἀγαπήσει τὸν Βένεδεκ. Ἦτο μόνον φυσικόν, ὅτι οἱ μέχρι τοῦδε ἡττηθέντες σωματάρχαι ἀπέδιδον τὴν αἰτίαν τῆς ἀτυχίας των οὐχὶ εἰς ἑαυτούς, ἀλλ' εἰς τὴν ἀνικανότητα τοῦ ἀρχιστρατήγου, καὶ οὐκ ὀλίγοι ἐξ αὐτῶν ἦσαν διατεθειμένοι, ἐὰν σήμερον καὶ πάλιν ἐλάμβανον παραλόγους διαταγάς, νὰ τὰς τροποποιήσωσιν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος κατ' ἰδίαν κρίσιν καὶ θέλησιν.

Τὰ αἰσθήματα ταῦτα οὐδόλως ἐβελτιώθησαν ὅτε ὁ Βένεδεκ, κατὰ τὸν συνήθη αὐτῷ λακωνικὸν τρόπον, προδιέγραψε μὲν εἰς τοὺς σωματάρχας τὰς θέσεις των, ἀλλ' οὔτε κἂν μίαν λέξιν δὲν ἐκοινοποίησεν εἰς αὐτοὺς περὶ τῶν σχεδίων καὶ σκοπῶν του διὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τῆς μάχης, ὥστε οὗτοι ἐν περιπτώσει ἀπροσδοκήτων συμβάντων εὑρίσκοντο ἄνευ ὁδηγιῶν. Τοιουτοτρόπως λοιπὸν ὁ αὐστριακὸς στρατὸς προσήγγιζεν εἰς τὰς σημαντικωτέρας ὥρας τοῦ πολέμου, ἰσχυρὸς μὲν διὰ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τοῦ θάρρους τῶν στρατευμάτων, ἀλλὰ μεστὸς ἀντιμαχομένων αἰσθημάτων καὶ χαλαροὺς ἔχων τοὺς συνεκτικοὺς δεσμοὺς τῆς ἐσωτερικῆς αὐτοῦ στερεότητος.

Ὅ,τι ἀφορᾷ τὰς ἰδέας τοῦ Βένεδεκ περὶ τῆς διοικήσεως καὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ ἀγῶνος, οὐδὲν γνωρίζομεν θετικὸν περὶ τούτων ἔτι καὶ ἐκ συζητήσεων βραδύτερον γενομένων. Ἐν τούτοις ὅμως αὐτὴ αὕτη ἡ παράταξις τοῦ στρατοῦ φαίνεται ἐπιτρέπουσα ἡμῖν νὰ ἐξαγάγωμεν συμπεράσματά τινα περὶ τῶν προθέσεων αὐτοῦ.

Ἡ αὐστριακὴ παράταξις ἐσχημάτιζε σχεδὸν ὀρθογώνιον γραμμήν, ἡ ἄκρα τῆς ὁποίας εὑρίσκετο ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τοῦ Λίπα — Χλοὺμ καὶ εἶχε καταληφθῆ ὑπὸ τοῦ ἰσχυροῦ καὶ ἐντελῶς ἀκεραίου 3. Σώματος. Ἐκεῖθεν τὸ μὲν 10. Σῶμα καὶ τὸ ἀριστερὸν κέρας ἐξετείνοντο πρὸς μεσημβρίαν στρέφοντα τὸ μέτωπον πρὸς δυτικὴν καὶ νοτιοδυτικὴν διεύθυνσιν, τὸ δὲ δεξιὸν κέρας ἐξετείνετο πρὸς ἀνατολάς, ἔχον τὸ μέτωπόν του πρὸς βορρᾶν. Βλέπομεν κατὰ ποίων προσβολῶν ὁ Βένεδεκ προεφυλάττετο, δηλαδὴ κατὰ τῆς τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἄλβεως, ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς καὶ κατὰ τῆς τοῦ Διαδόχου ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πτέρυγός του Εἰς τὴν δύναμιν τῆς ἐπιθέσεως τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἄλβεως ἦν προσεδόκα μετὰ βεβαιότητος, δὲν ἔδιδε μεγάλην σημασίαν, ὡς φαίνεται, διότι ἀντέταξε κατ' αὐτοῦ μόλις 40,000 ἀνδρῶν περισσοτέρους ἐν τούτοις, ἢ ὅσους ἠρίθμει ὁ στρατὸς ἐκεῖνος. Τοὐναντίον δὲν ἐπίστευε πιθανὸν ἡ δευτέρα πρωσσικὴ στρατιὰ νὰ φθάσῃ πολὺ ἐνωρὶς ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀποστάσεώς της, ἀλλά, ἐὰν μεθ' ὅλα ταῦτα ἤθελεν ἀφιχθῆ, ἐνόμιζε τὴν προσβολήν της λίαν ἐπικίνδυνον. Παρέταξε λοιπὸν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατός του τὰ δύο ἥκιστα βλαβέντα Σώματα, ἔχοντα ἀριθμὸν ἀνδρῶν, ὅστις ὑπερέβαινε τὸν τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος κατὰ 16,000 στρατιωτῶν, ἐπειδὴ δὲ ἐν περιπτώσει ἀπειλητικοῦ κινδύνου ἐκ βορρᾶ τὸ ἥμισυ τοῦ ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τοῦ Χλοὺμ ἱσταμένου τρίτου Σώματος ἔπρεπεν ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ συμμεθέξῃ τοῦ ἀγῶνος, ἤθελε λάβει εἰς τὸ μέρος τοῦτο οὐχὶ ὀλιγωτέρους τῶν 70,000 ἀνδρῶν, ἑτοίμων πρὸς ἀπόκρουσιν τῆς δευτέρας πρωσσικῆς στρατιᾶς. Καὶ τότε δὲν λαμβάνομεν ἀκόμη ὑπ' ὄψιν τὸν βαρὺν ὄγκον τῆς μεγάλης ἐφεδρείας τοῦ στρατοῦ ἐκ τῆς ὁποίας ὁ Βένεδεκ εἶχε παρατάξει ἤδη ἀνὰ μίαν μεραρχίαν ἱππικοῦ πλησίον τοῦ Πρόβλους καὶ τοῦ Νέδιελιστ.

Πρὸς κατανόησιν τῶν μέτρων αὐτοῦ ἐν τῷ κέντρῳ, ἤτοι ἀπέναντι τῶν προσβολῶν τοῦ Πρίγκηπος Φρειδερίκου Καρόλου διαρωτίζει ἡμᾶς διαταγὴ τῆς ἡμέρας, ἥτις εἶχεν ἐκδοθῆ πρὸ μικροῦ. Λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὴν πεῖραν τῶν μέχρι τοῦδε γενομένων συμπλοκῶν, ὁ Βένεδεκ εἶχε προδιαγράψει ἐν αὐτῇ εἰς τὰ στρατεύματά του, νὰ μὴ προβαίνωσιν εἰς ἐπίθεσιν ἐν πυκνῇ τάξει κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, πρὶν ἢ τὸ πῦρ τοῦ πυροβολικοῦ κλονίσῃ τὸ θάρρος αὐτοῦ. Ὁλόκληρος ἡ παράταξις τοῦ κέντρου δὲν ἦτον ἄλλο τι, παρὰ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ διδάγματος τούτου ἐν μεγάλαις διαστάσεσι. Αἱ διαβάσεις τῆς Βίστριτς καὶ αἱ παρ' αὐτὴν κλιτύες ἔμελλον νὰ μένωσιν ἀκατάληπτοι, ἵνα μὴ δεκατισθῇ προώρως τὸ πεζικὸν ὑπὸ τοῦ βελονωτοῦ τουφεκίου. Τὶ πεζικὸν λοιπὸν ἐτοποθετήθη μᾶλλον πρὸς τὰ ὀπίσω ἐπὶ τῶν ἀποτόμων ὑψωμάτων, ἡ ἄκρα τῶν ὁποίων ἀπὸ τοῦ Λαγγενχὸρ μέχρι τοῦ Λίπα καὶ Χλοὺμ εἶχε στερθῆ ὑπὸ ἀδιαλείπτου σειρᾶς 200 καὶ ἐπέκεινα ῥαβδωτῶν τηλεβόλων. Ὁ ἐχθρὸς προσεκλήθη ἀναφανδὸν ν' ἀναπτυχθῇ κάτω ἐντὸς τῆς κοιλάδος καὶ κατὰ τὴν ἐπίθεσίν του πρὸς τὰ ὑψώματα νὰ κατασυντριβῇ ὑπὸ τοῦ ἀπαραδειγματίστου τούτου κανονοβολισμοῦ. Ἐὰν παρελύετο δι' αὐτοῦ, τότε ἤθελεν ἀρχίσει ἡ ἐν πυκνῇ τάξει προσβολὴ μετὰ καταστρεπτικῆς ὑπεροχῆς. Διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον τὸ μεγαλείτερον μέρος τῆς ἐφεδρείας, ἤτοι τὸ 1. καὶ 6. Σῶμα καὶ δύο μεραρχίαι βαρέος ἱππικοῦ ἐτοποθετήθησαν πλησίον ὄπισθεν τοῦ Λογγενχόρ, καί, — ὅ,τι εἶνε ἰδίως χαρακτηριστικὸν — ἐν πρώτῃ γραμμῇ καὶ ἔμπροσθεν τοῦ πεζικοῦ οἱ ἱππεῖς, οἵτινες ἦσαν βεβαίως ἥκιστα εὔχρηστοι πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ὑψωμάτων, τόσον περισσότερον ὅμως πρὸς ἐπέλασιν κατὰ τοῦ ἐξηντλημένου ἐχθροῦ. Πάντοτε λοιπόν, φαίνεται, ὁ Βένεδεκ εἶχε σταθερῶς κατὰ νοῦν τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ ἰδέαν, ἤτοι νὰ νικήσῃ τὸν Πρίγκηπα Φρειδερίκον Κάρολον. Ἕνεκα τούτου δυνάμεθα ἐπίσης νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν διαταγὴν πρὸς τὴν δεξιὰν πτέρυγά του, διὰ τὴν ὁποίαν ἐψέγετο πάντοτε κατόπιν, δηλαδὴ ὅτι ἐτοποθέτησεν αὐτὴν εἰς τὸ βάθος παρὰ τὸ Νέδιελιστ, ἀντὶ νὰ τὴν ἀφήσῃ νὰ προχωρήσῃ μέχρι τῶν ὑψωμάτων τοῦ Ὀρσένοβες καὶ Μάσλοβεδ. Ἐπεθύμει νὰ τὴν ἔχῃ πρόχειρον ἵνα χρησιμοποιήσῃ καὶ αὐτὴν ἴσως διὰ τὴν ἀποφασιστικὴν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ Πρίγκηπος Φρειδερίκου Καρόλου, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἡ πολὺ ταχεῖα ἐμφάνισις τοῦ Διαδόχου δὲν ἤθελε καταστήσει τοῦτο ἀδύνατον. Ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει τὰ δύο Σώματα ἤθελον διατηρήσει τὴν πρώτην ἐντολήν των, ἐὰν δὲ αἱ ἐμπροσθοφυλακαὶ παρετήρουν ἐγκαίρως τὴν προσέγγισιν τοῦ ἀντιπάλου, τότε θὰ εἶχον πάντοτε ἀκόμη τὸν καιρὸν νὰ κατέχωσι τὰ ἔμπροσθεν κείμενα ὑψώματα πρὸς δραστηρίαν ἀπόκρουσιν τοῦ ἐχθροῦ.

Οὐδεὶς θὰ θελήσῃ νὰ διϊσχυρισθῇ, ὅτι τὸ τοιοῦτο σχέδιον ὑπῆρξεν ἀσαφὲς ἢ παράλογον. Ἀλλ' εἶνε βεβαίως ἀνεπίδεκτον ἀμφιβολίας, ὅτι παράταξις εἰς ἀγκιστροειδῆ γραμμήν, οἷαν ὁ Βένεδεκ ἐσχημάτισεν ἐνταῦθα, εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον λίαν ἀκροσφαλής, διότι ἡ διάῤῥηξις τῆς μιᾶς πτέρυγός της φέρει τὸν ἀντίπαλον ἀμέσως εἰς τὰ νῶτα τῆς ἑτέρας. Ἐν τούτοις ὁ Βένεδεκ ἠδύνατο τὴν ἡμέραν ταύτην ν' ἀναπαύῃ τὸ ὅμμα του μετ' ἠρεμίας ἐπὶ τοῦ στρατοῦ τῶν 70,000 ἀνδρῶν, ὃν εἶχε συσσωρεύσει ὡς ἐφεδρείαν μεταξὺ τῶν δύο πτερύγων, ἐν ἀτυχεῖ μὲν περιπτώσει πρὸς ἀπόκρουσιν πάσης ἐχθρικῆς εἰσβολῆς, ἐν εὐνοϊκῇ δὲ πρὸς αὐτόχρημα καταστρεπτικὴν ἐπίθεσιν. Ὡς πρὸς τὴν τελευταίαν ταύτην πεοίπτωσιν τὸ πᾶν ἐξηρτᾶτο προδήλως ἐκ τοῦ ὅτι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἐκτέλεσις ἤθελεν ἀνταποκριθῇ παντάχοῦ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ σχεδίου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι ἤθελε ληφθῇ ἐν δεδομένῃ στιγμῇ ἡ ταχεῖα ἀπόφασις πρὸς τὴν μεγάλην ἐπιθετικὴν κίνησιν, καὶ τοῦτο ὄχι πολὺ κατεσπευσμένως ἵνα μὴ εὑρεθῇ ἀκόμη ὁ στρατὸς τοῦ Φρειδερίκου Καρόλου ἐν πλήρει ἰσχύϊ, ἀλλ' ὄχι πολὺ ἐνδοιαστικῶς ἐπίσης ἵνα μὴ ἀφεθῇ καιρὸς εἰς τὸν Διάδοχον νὰ συμμεθέξῃ τῆς μάχης. Ἐντελῶς βεβαιότης δὲν ὑπῆρχε τῳόντι διὰ μίαν ἐκ τῶν δύο τούτων ἀποφασιστικῶν προϋποθέσεων, οὔτε διὰ τὴν πρώτην ἕνεκα τῆς διαθέσεως τῶν στρατηγῶν ἀπέναντι τοῦ ἀνωτέρου διοικητοῦ των, οὔτε διὰ τὴν δευτέραν ἕνεκα τῆς ἰδιοσυγκρασίας τοῦ στρατηλάτου, ὅστις ἑκάστην σπουδαίαν ἀπόφασιν ἐμελέτα ἐν ἑαυτῷ καὶ ἐλάμβανε μόνον βραδέως καὶ μετ' ἐνδοιασμοῦ.

[Ἕπεται συνέχεια]

ΖΑΝΟΣ ΧΑΡΙΣΗΣ

Διήγημα

Δ. Βικέλᾳ

[Συνέχεια ἴδε σελ. 3]

Καὶ ἀνοίγει τὸ συρτάρι του, καὶ βγάζει ἕνα ἕνα τα φυλαχτά του: Σταυροὺς, ξηρὰ λαυλούδια, μαντηλάκια, ὅλα τὰ πῆρε, τὰ κύτταξε, τὰ τύλιξε πάλι προσεκτικὰ καὶ μηχανικὰ σὰν νὰ ὠνειρευότανε, ἔκλεισε τὸ συρτάρι, κ'ἔπειτα πῆγε καὶ πλάγιασε. Στὸ κρεβάτι ὅμως, σὰν φωνάζ' ἡ καρδιά, καὶ παίζῃ τὴ μουσική της ἡ φαντασία, ὁ νοῦς ξαγρυπνεῖ καὶ χορεύει! Ἄρχισε λοιπόν, νὰ γυρίζῃ πότε ἀπ' τὸ ἕνα πλευρὸ καὶ πότε ἀπ' τὸ ἄλλο, καὶ νὰ σκέπτεται γιατὶ καὶ καλὰ νὰ μὴν κάμῃ μιὰν ἐπίσκεψι στοῦ Κυρίου Πεζούλη! Τάχα πρέπει ν' ἀρνηθῇ ὅλως διόλου τὸν κόσμο; τί εἶδος ἄνδρας λοιπὸν εἶνε! Κι' ἂν δὲν ἔχουμε πειρασμὸ νὰ νικήσουμε, ποῦ εἶνε ἡ ἀρετή, ποῦ ὁ θρίαμβος; Ἔπειτα τὸν κόσμο κανεὶς ἀπ' τὰ βιβλία δὲν τὸν μαθαίνει κ' ἕνας καλὸς γιατρὸς πρέπει νὰ ξέρῃ τὸν κόσμο.

Μ' αὐτὲς τὲς σοφιστίες ἀποκοιμήθηκε. Τὸ πρωὶ πηγαίνει πάλι νὰ δῇ τὸν Κομνηνό του. Ὁ Κομνηνὸς τὸν κύτταξε μὲ τὴν συνειθισμένη του κρυάδα, καὶ χωρὶς νὰ δείξῃ καμμιὰ περιέργεια. Ἐκατάλαβε ἀμέσως πῶς κάτι τρέχει. Καὶ σὰν τοῦ ξανάπε ὁ Ζάνος πῶς νὰ μὴν ἔβγῃ καὶ σήμερα, δὲν τοῦ ἔμενε πειὰ καμμιὰ ἀμφιβολία.

Τὸ βράδυ ὁ Ζάνος ἐγύριζε 'ς τὸ σπίτι βιαστικὰ βιαστικὰ σὰν νὰ τὸν κυνηγοῦσαν. Πάθημα ποῦ τὸ παθαίνουν οἱ νευρικοὶ σὰν ἐνθουσιασθοῦν. Καὶ γιατὶ νὰ μὴν ἐνθουσιασθῇ! Τὸν ὑποδεχτήκανε 'ς τοῦ Σιὸρ Πεζούλη σὰν νἄτανε πρῶτος ἐξάδελφός τους. Καλὸ γεροντάκι· μὰ ἡ κόρη του! τὶ προκοπή, τὶ γλῶσσες! Νὰ μιλάῃ λέει τοῦ πατέρα της ἀγγλικά, καὶ τῆς παραμάννας της γαλλικά! Θὰ ποῦμε καὶ μεῖς πῶς ἔχουμε κορίτζια στὸν τόπο μας! καὶ πῶς ζοῦμε σὲ κόσμο! τί τρόποι, τί λόγια, τί χάρι! Νὰ σοῦ λέγῃ ἕνα τίποτε καὶ νὰ τρέχῃ μέλι ἀπ' τὸ στόμα της! Καὶ εἶνε, λέει, νησιώτισσα! Χιωτοποῦλα! ὁρίστε, λοιπόν, κυρὰ μητέρα· «ἵντα ἔχετε νὰ πήτενε τώρα!»

Καὶ τὸ γύριζε 'ς τὸ γέλιο μοναχός του· τάχατες ἐχωράτευε ἀκόμα! τὸ γέλιο αὐτὸ ἤτανε πολὺ ἀφύσικο σὰν ἔμπαινε στὴν κάμαρα τοῦ Κομνηνοῦ. Καὶ σὰν τὸν ἐρώτησε ὁ Κομνηνὸς ἂν εἶδε τὴν καστανομάτα ἀπόψε, τὸ γέλιο ἐκεῖνο ἀπολιθώθηκε, ἔγεινε ἄψυχο, μούμια!

Ὁ Κομνηνὸς δὲν ἄργησε νὰ τοῦ ῥίξῃ τὸ προσωπεῖο. Δυὸ τρία λόγια του, καὶ ἄνοιξε ἡ καρδιὰ τοῦ Ζάνου τὴν εἶδε ὡς τὰ βάθη ὁ Κομνηνός. Εἶδε πῶς κατάντησε σπουδαῖο τὸ πρᾶμμα. Νὰ καμωθῇ πῶς εἶνε χειρότερα καὶ πῶς πρέπει νὰ γυρίσουνε στὴν πατρίδα γιὰ μερικὲς ἑβδομάδες δὲν ἤτανε πειὰ καιρός, ἐπειδὴ τὰ μαθήματα ξαναρχίζανε γλήγωρα. Συλλογίσθηκε λοιπὸν πῶς ἐδῶ χρειάζεται ἄλλο γιατρικό, ἄλλο «τερτίπι,» καὶ δὲν εἶπε τίποτε. Τὸ πῆρε γιὰ κάτι τι νόστιμο, κάτι περίεργο, κ' ἔτζι πέρασε ἡ βραδυά.

—

Τὰ γράμματα φυσικὰ ἐξακολουθοῦσαν νὰ πηγαινοέρχωνται ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα. Κάθε Κυριακὴ ἔγραφε ὁ Ζάνος, κάθε μέρα κι' ἀπὸ λίγο ἡ κυρὰ Χαρίση, καὶ ἐγέμιζε ἡ κόλλα τὴν ἔστελνε. Τὰ γράμματα τῆς μητέρας ἤτανε λουλούδια, τοῦ Ζάνου βάλσαμο. Ἐκείνης ἥλιος ποῦ θέρμαινε καὶ φώτιζε μιὰ ξενιτεμμένη καρδιά, τούτου καθρέφτης ποῦδειχτε αὐτὴ τὴν καρδιὰ μὲ ὅλες της τὲς μορφιές, μὲ ὅλα της τὰ ψεγάδια. Πῶς ἠμποροῦσε λοιπὸν νὰ μὴ διηγηθῇ ὁ Ζάνος καὶ τὸ ἐπεισόδιο τῆς καστανομάτας! Τὸ διηγήθηκε βέβαια σὰν νόστιμο· καὶ μήπως ἤτανε τίποτες ἄλλο; Ἡ Χαρίσαινα ὅμως εἶχε σωστότερες εἰδήσεις ἀπ' τὸν Κομνηνό, «Καιρὸς γιὰ τὸ τερτίτι» ἔλεγε κάτω κάτω τὸ γράμμα του.

Πρέπει νὰ πέρασαν πέντ' ἕξη μέρες χωρὶς ν' ἀνταμώσῃ ὁ Ζάνος τὴν Δουλσινέα του στὰ Πατήσια. Καὶ πηγαίνανε πάντοτε τὴν τακτικὴ ὥρα! αὐτὸ τὸν ἐστενοχωροῦσε. Μήπως τάχα ἐπροτιμοῦσε νὰ τὸν ἀπαντᾷ μοναχό του; Μὰ τί νὰ τὸν κάμῃ τὸν Κομνηνό; Νὰ τοῦ πῇ νὰ μένῃ σπίτι δὲν μποροῦσε τώρα, — ἤτανε περίφημα στὴν ὑγεία του!

Μιὰ βραδυά, βλέποντάς τον πολὺ ἀνήσυχο, τοῦ λέγει ὁ Κομνηνός:

— Πᾶμε στὸ Θέατρο;

— Πᾶμε! ἀπαντᾷ ἀμέσως ὁ Ζάνος. Ἡ ἰδέα τοῦ ἄρεσε πολύ. Τί κοῦκκος ποῦτανε μάλιστα νὰ μὴ τὸ συλλογισθῇ τόσες μέρες! Καὶ βέβαια ἐκεῖ θάνε κ' ἡ λυγερή του. Κάθε μέρα δὲν ἔχουμε τέτοια ὄπερα στὴν Ἀθήνα.

Σὲ μισὴ λοιπὸν ὥρα καθόντανε κ' οἱ δυό τους στὸ Θέατρο. Τὰ μάτια τοῦ Ζάνου δὲν ἠσυχάζανε. Τοὺς πῆρε ὅλους ἀπὸ μιὰ καλὴ ματιά. Τοῦ κάκου! ὁ Σιὸρ Πεζούλης δὲν ἐφάνηκε ἀκόμα. Ἅμα

ἄνοιγε καμμιὰ πόρτα, ἅμα ἔμπαιναν καινούργιες τουαλέτες, ὁ Ζάνος ἔχανε τὴν ἀκοή, καὶ γεινότανε ὅλος μάτια.—Τίποτε! δὲν θὰ τὴ δοῦμε κι' ἀπόψε! ἐμισοψιθύριζε.

Πέρασε ἡ παράστασι, γυρίσανε σπίτι Εἶχαν νὰ κάνουνε μὲ τὴ μουσική, μὲ τὸ ἕνα, μὲ τὸ ἄλλο. Ὁ Κομνηνὸς ἔγεινε καμμάτι ζωηρότερος, κ' ἐτραγουδοῦσε μάλιστα. Ὁ Ζάνος καθούτανε σιωπηλὸς καὶ τὸν ἄκουγε.

— Γιὰ ξαναπές το πάλι αὐτό, δὲν εἶνε ἄσχημο, τοῦ κάνει. Ἤτανε ὁ σκοπὸς τοῦ τενόρου. Τὸν ἄκουγε μὲ μιὰ μελαγχολικὴ γλύκα σὰν νἄτανε ἐρωμένη του! Ἔξαφνα ὁ Κομνηνὸς τὸ γυρίζει σ' ἕνα παληὸ τραγοῦδι τῆς πατρίδος.

— Οὔφ, καϋμένε καὶ σύ, τί γοῦστο ποῦ τῶχεις! ἡ καρδιά σου δὲν παίρνει ἀπὸ αἴσθημα, μὰ οὔτε δράμι.

Καὶ σηκώθηκε καὶ πῆγε στὴν κάμαρά του.

Τὴν ἄλλη μέρα τὰ συνειθισμένα τους· μελέτη, φαγί, ἕνα μικρὸ ὑπνάκι, ἔπειτα στὸν περίπατο.

— Νά τηνε, λέγει ὁ Κομνηνός.

— Ποῦ; φωνάζει ὁ Ζάνος ἠλεκτρισμένος. Μὰ αὐτὸ τὸ π ο ῦ ἤτανε κανόνι ποῦ τἄκουσε ὡς κι' αὐτὴ ἡ καστανομμάτα. Κ' ἐγύρισε καὶ τὸν εἶδε στὰ μάτια μ' ἕνα χαμόγελο. Ὁ Ζάνος ἀπὸ χλωμὸς ἔγεινε κόκκινος, τὴν χαιρέτησε στενοχωρημένα, κι' ἄρχισε ἀμέσως νὰ περιπατῇ σὰν δαιμονισμένος. Μήτε κἂν ἔρριξε καμμιὰ πλαγινὴ ματιὰ ἀπ' τὴν ντροπή του.

Ὁ Κομνηνὸς αἰσθάνθηκε μεγάλη ὄρεξι νὰ τὸν πειράξῃ, μὰ σκέφθηκε πῶς δὲν εἶνε φρόνιμο νὰ παίζῃ κανεὶς μ' ἐρωτευμένους. Ἀφῆκε λοιπὸν τὸ σύνερο νὰ περάσῃ.

Σιγὰ σιγὰ ὁ Ζάνος συνέφερε κ' ἔγεινε πειὸ γνωστικός, πειὸ ἥσυχος.— Κι' αὐτὸ καλό, ποῦ τὸν ἄκουσε κ' ἐκατάλαβε τὸ αἴσθημά του. Τὸ αἴσθημα; καὶ τί αἴσθημα! δηλαδὴ πῶς αἰσθάνεται τὴ μορφιά της, νά, τί ἄλλο αἴσθημα;— Κ' ἔτζι τὰ 'βόλευε μὲ τὴ συνείδησί του, γιὰ νὰ μὴν ἔχῃ νὰ κρύψῃ τίποτες ἀπ' τὴ μάννα του.

Σὰν ἐπηγαίνανε σπίτι ὁ Κομνηνὸς ἔμεινε πίσω νὰ ψουνίσῃ κἄτι. Ἐμπῆκε λοιπὸν ὁ Ζάνος μοναχός του. Καὶ ἀρίνοντας τὸ καπέλλο του στὸ τραπέζι, τί νὰ δῇ! ἕνα πλατὺ πλατὺ φάκελλο, —ὅ,τι τῶφερε ὁ ταχυδρόμος, εἶπε ἡ γρηὰ νοικοκυρά τους,— γραμμένο μ' ἕνα ψιλό, προσεκτικὸ γράψιμο. Στέκεται καὶ τὸ βλέπει βγάζοντας τὰ χειρόκτιά του, καὶ προσπαθεῖ νὰ μαντέψῃ τίνος ἤτανε. Ἔξαφνα ἀκούει τὸν Κομνηνὸ ν' ἀναβαίνῃ, παίρνει τὸ γράμμα, τρέχει στὴν κάμαρά του, κλειδόνεται, κ' ἀρχίζει νὰ διαβάζῃ:

«Τὸ συλλογίσθηκα πολὺ πρὶν νὰ σὰς γράψω. Δὲν ἤτανε πρώτη φορὰ ποῦ σὰς εἶδα χθὲς τὸ βράδυ. Ἡ χθεσινὴ ὅραδυὰ ὅμως μ' ἔκαμε νὰ ξεχάσω πῶς εἶμαι κόρη, πῶς εἶμαι ἀκόμη μαθήτρια καὶ πῶς κινδυνεύω χίλιους κινδύνους μὲ τὴν ἀπόφασι ποῦ παίρνω. Μὰ γιὰ κινδύνους τί μὲ μέλει; τί μὲ μέλει γιὰ τὴ ζωή μου; Δὲν εἶνε πειὰ δική μου, καὶ δὲν μπορῶ ἡ δύστυχη νὰ πῶ πῶς εἶνε καὶ δική σας. Καὶ δὲν τολμῶ οὔτε νὰ σὰς πῶ ποιὰ εἶμαι, τί εἶμαι! ἄχ πῶς νὰ τὸ πῶ! πῶς νὰ ἐκθέσω ἕνα ὄνομα ποῦ δὲν τὸ ὁρίζω ἀκόμα! Καὶ ποῦ ξέρω ἂν δὲν θὰ μὲ πάρετε γιὰ καμμιὰ ξεσχισμένη, καὶ δὲν θἄχετε ἴσως ἄδικο. Ποιὸς τἄκουσε τέτοιο πρᾶμμα! Ἕνα κορίτσι νὰ γράφῃ σ' ἕναν ἄγνωστο νέο καὶ νὰ τοῦ λέγει τὸ πρῶτο της «ἀγαπῶ»! Γλυκειά, γλυκειὰ λέξι, ποῦ πρώτη φορὰ τὴν γράφω μὲ τέτοια φλόγα! Τὸ αἰσθάνομαι, καὶ θὰ τὸ πῶ, θὰ τὸ γράψω. Ἡ καρδιά μου ραγίζει ἂν δὲν τὸ πῶ. Δὲν θὰ μάθετε ποιά εἶμαι, ἴσως ποτέ, ποτέ! Θὰ μάθετε ὅμως πῶς σὰς ἀγάπησε μία κόρη σ' ἕνα βαθμὸ ποῦ ἔχασε, ναί, τὸν ἔχασε τὸ νοῦ της μαζί σας.

»Σὰς ἔγραψα, καὶ ὅμως τοῦ κάκου! ποιὸς νέος θὰ γυρίσῃ ν' ἀκούσῃ μιὰ κόρη χωρὶς νὰ τὴν ἰδῇ καὶ νὰ τὴν ξέρῃ! Καὶ ποιὸς θὰ τὴν πιστέψῃ ἂν γράψῃ πῶς—ἄ, ὄχι.. δὲν θὰ πῶ τίποτε γιὰ τὸν ἑαυτό μου. Σὰς ἔδειξα τὴν καρδιά μου, αὐτὸ φθάνει. Ἂν οἱ στεναγμοί της ἀντιλαλήσουν μέσ' τὴ δική σας, ἄχ, καὶ τότες ἀκόμα δύσκολο πολὺ δύσκολο! τοῦ κάκου! μάθετε μόνο πῶς ἀγαπηθήκατε ὅσο νέος δὲν ἀγαπήθηκε στὸν κόσμο, καὶ πῶς ζῇ μιὰ κόρη ποῦ μιὰ μέρα θὰ ποθάνῃ γιὰ τὴν ἀγάπη σας.

»Υ.Γ. Δὲν σὰς δίνω οὔτε ὄνομα οὔτε διεύθυνσι. Ἀ ν ί σ ω ς καὶ θελήσετε ν' ἀπαντήσετε, μὲ φθάνει ἕνα ἄσπρο λουλουδάκι στὸ ὁρόρεμά σας.»

Ἐδίπλωσε σιγὰ σιγὰ τὸ γράμμα, καὶ κάθισε νὰ συλλογισθῇ, νὰ συνεφέρῃ. Δὲν ἤξερε τί νὰ πῇ τί νὰ ὑποθέσῃ. Γιὰ μιὰ στιγμὴ τοῦ πέρασεν ἡ ἰδέα πῶς κἄποιος ἐζήτησε νὰ τὸν πειράξῃ. Ξαναβλέπει τὸ γράμμα, τοῦ κάκου! γυναίκεια λόγια, γυναίκειο γράψιμο. Ὡς καὶ ἡ μυρωδιὰ τοῦ χαρτιοῦ ἤταν γυναίκεια.

— Αἴ, ἀκόμα θὰ σὲ περιμένω; φωνάζει ἔξαφνα ὁ Κομνηνὸς ἀπ' ἔξω.

— Μὴ μὲ περιμένῃς, ἀπαντᾷ ὁ Ζάνος. Ἔχω ἀπόψε ἔχω κεφαλόπονο καὶ δὲν θὰ φάγω· πάγω νὰ πλαγιάσω.

Ἐπλάγιασε τωόντι· τὸ κρεβάτι πρέπει νὰ τοῦ φέρῃ ἰδέες πάλι. Ποιὰ νἄνε! πῶς δὲν εἶνε ἡ καστανομμάτα εἶνε βέβαιο. Ἔπειτα τὸ γράψιμό της τὸ εἶδε σ 'ἕνα βιβλίο τὴν ἡμέρα ποῦ τὴν ἐπισκέφθηκε.

— Αἴ, τί ἀνόητος ποῦμαι, λέγει ἐξαφνα. Εἶνε ἐκεῖνο ποῦ λέγει πῶς εἶνε, μιὰ κόρη ποῦ τῆς ἄρεσα. Νὰ μὴν μπορῶ ὅμως καὶ νὰ τῆς γράψω! Φθάνει ἓν' ἄσπρο λούλουδο! Αἴ, καὶ τί θὰ καταλάβουμε μ' αὐτό; Θὰ πῇ πῶς θὰ ξαναγράψῃ ἴσως. Ἂν εἶνε ὅμως παγίδα καὶ βλέπουν ὕστερα οἱ φοιτητὲς τὸ ἄσπρο λούλουδο καὶ γελοῦνε; Ὄχι δὲν θὰ κάμω τίποτε ὡσοῦ νὰ ξαναγράψῃ. Θὰ

περιμένω. Γιατί ὅμως νὰ μὴν τὸ πῶ καὶ τοῦ Κομνηνοῦ; Καλὴ ἰδέα. Αὐτὸς θὰ ξέρῃ ἂν εἶνε χωρατὸ καὶ θὰ μοῦ τὸ πῇ. Ἀμὲ ἡ μητέρα; Ἐκείνη τί θὰ τὴν κάνουμε! Λοιπὸν νὰ τὸ ποῦμε κ' ἐκείνης. Τί φταίω γὼ ἂν μοῦ γράφουνε τὰ κορίτζια! Οὔτε τὴν εἶδα οὔτε τὴν ἄκουσα τὴ μικρούλα τούτη. Καὶ βέβαια θὰ τῆς τὸ γράψω τῆς μητέρας. Τὸ λιγώτερο θὰ γελάσῃ· τὸ πολὺ θὰ μοῦ μηνύσῃ νὰ προσέχω.

Τὸ πρωΐ, ἐκεῖ ποῦ ἔπινε τὸν καφέ του ὁ Ζάνος, περνᾶ τὸ γράμμα τοῦ Κομνηνοῦ:

—Διάβασέ το, λέγει, καὶ πές μου τί νομίζεις;

Ὁ Κομνηνὸς διαβάζει, ζαρώνει τὸ μέτωπό του, σκέπτεται, καί:

— Αἴ, καὶ τί νὰ νομίσω, τοῦ λέγει. Εἶνε ἕνα κορίτζι καὶ σ' ἀγαπᾶ. Αὐτὸ σοῦδοσε τὸν κεφαλόπονο ψές; πολὺ ἀθῶος εἶσαι.

— Τί θἄκαμνες τώρα νἄσουν ἐσύ;

— Τί θἄκαμνα; καὶ τί μπορῆς νὰ κάμῃς; ἐκτὸς ἂν θέλῃς νὰ κάμῃς τὸ χατίρι αὐτῆς τῆς μικρῆς καὶ νὰ βάλῃς ἕνα λουλοῦδι στὴν κουμπότρυπά σου. Δηλαδὴ νὰ τῆς πῇς τὸ ν α ί, κ' ὕστερα τρέχα ξεμπέρδευε, Σπουδαῖο ν α ὶ αὐτό, ὥστε σκέψου το πρῶτα.

— Καλὰ λές· δὲν θὰ κάμω τίποτε. Θὰ τὸ στείλω ὅμως αὐτὸ τὸ γράμμα τῆς μητέρας, γιὰ νὰ τὸ κάμῃ χάζι· τί λές;

— Δὲν βλάπτει· μάλιστα καλήτερα νὰ τὸ στείλῃς, γιὰ νὰ δῇ πῶς εἶσαι ὁ ἴδιος πάντοτε, καὶ πῶς δὲν ξεχνᾶς τὴν ὑπόσχεσί σου.

—

Ὅσο περνοῦσαν ἡ μέρες τόσο προώδευε στὴν ὑποκρισία ὁ Ζάνος. Ὁ νοῦς του ἐμαγείρευε μελέτες, κ' ἡ καρδιά του ἀγάπες. Καὶ τοῦτο δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ δείξῃ στὸν Κομνηνὸ τώρα ποῦ ἐγνώριζε τί ἔτρεξε. Ἐπήγαινε λοιπὸν νωρὶς νωρὶς στὴν κάμαρά του κάθε βράδυ, κ' ἐκεῖ μέσα συλλογιζότανε τὴ μικρούλα του,—ἔτζι τὴν ὠνόμαζε— μὲ τὴν ἡσυχία του. Ὅσο γιὰ τὴν καστανομμάτα, μήτε κἂν ἐγύριζε νὰ τὴν ἰδῇ τώρα!

Ὕστερ' ἀπὸ καμμιὰ βδομάδα ἦλθε καὶ τὸ γράμμα τῆς μητέρας:

« Ἐγελάσαμε πολύ, ἔλεγε, μὲ τὸ ραβασάκι τῆς ἄγνωστης ἀγαπητικιᾶς σου. Φυσικά, ἂν δὲν ἐγνώριζα τὴν καρδιά σου, θ' ἀνησυχοῦσα. Εὔχομαι τέτοιοι νἄνε ὅλοι οἱ κίνδυνοί σου, παιδί μου, ἔτζι δὲν φοβοῦμαι ποτὲς νὰ σὲ χάσω.»

—Λοιπὸν τὸ πῆρε γιὰ μικροδουλειὰ ἡ μητέρα, λέγει τοῦ Κομνηνοῦ.

—Καὶ πῶς ἤθελες νὰ τὸ πάρῃ! ἀφοῦ τῆς τὸ εἶπες ὁ ἴδιος γιὰ νὰ τὸ κάμῃ χάζι. Κ' ἔτζι ἔπρεπε ἀπ' τὴν ἀρχὴ νὰ τὸ πάρουμε. Ἀκοῦς ἐκεῖ ἕνα κορίτζι τοῦ σκολειοῦ νὰ σοῦ γίνεται ἔξω φρενῶν ἀπ' τὴν ἀγάπη! Πουλὶ ἀφτέρωτο νὰ σοῦ ὀνειρεύεται πεταξιὲς στὰ μεσούρανα! Μὴν ἀμφιβάλλῃς πῶς δὲν ἐβάσταξε πολὺ αὐτὴ ἡ τρέλλα. Σοῦ ἐγγυοῦμαι πῶς καδέκα λὶ ουλούδια νὰ βάλῃς τώρα δὲν θὰ λάβῃς μήτε μιὰν ἀράδα.

Ὁ Ζάνος ἂν καὶ κἄτι πειὸ μουδιασμένος, δὲν ἤτανε δὰ καὶ τόσο βέβαιος πῶς εἶχε δίκηο ὁ Κομνηνός. Τοῦ φάνηκε μάλιστα πῶς τοῦ παρουσιαζότανε λαμπρὴ εὐκαιρία νὰ βάλῃ τὸ λουλούδι, γιὰ νὰ τοῦ ἔλθῃ πάλι κανένα γραμματάκι. Ἐξακολούθησε λοιπὸν νὰ παίρνῃ τὸ πρᾶμμα γιὰ χωρατό, καὶ τὸ βράδυ δὲν τοῦ κακοφάνηκε καθόλου σὰν τοῦ ἔδειξε ὁ Κομνηνὸς στοῦ ἀνθοπώλη μιὰν ἄσπρη καμέλλια. Μόνο πηγαίνει, τὴν ἀγοράζει, τὴν βάζει στὴ θηλειά του, καὶ κάνει τὸν περίπατό του μ' ἕνα χαμόγελο, χαμόγελο ποῦ ἤθελε τάχετες νὰ πῇ «χορατεύουμε,» μέσ' τὴν καρδιά του ὅμως ἔλεγε ἄλλα πράμματα.

Ἐπέρασε ἡ βραδυὰ ἥσυχα, ἀπ' ἔξω μονάχα. Ὁ νοῦς τοῦ Ζάνου ἐδιάβαζε ἀπὸ τώρα τὸ γράμμα τῆς μικρούλας. Τὸ εἶχε γιὰ βέβαιο, καὶ δὲν ἔβλεπε τὴν ὥρα νὰ ξημερώσῃ.

Ὕστερ' ἀπ' τὴν πρώτη μελέτη τὸ πρωΐ, νά σου ὁ ταχυδρόμος! ὁ ἴδιος φάκελλος, τὸ ἴδιο γράψιμο· ὁ Ζάνος ἔτρεμε χειροπόδαρος. Ὁ Κομνηνος ἐκάπνιζε βλέποντας ἀπ' τὸ παράθυρο. Ἔπειτα γυρίζοντας πρὸς τὸν Ζάνο,

— Αἴ, διάβαζέ το λοιπὸν ἀφά, νὰ τ' ἀκούσουμε καὶ μεῖς.

Ὁ Ζάνος σιωπή. Ἀφοῦ ἐδιάβασε τὸ γράμμα, ἔκαμε ἀκόμη πῶς τὸ διαβάζει γιὰνὰ συλλογισθῇ τί νὰ πῇ τοῦ Κομνηνοῦ. Ἡ νέα πῆγε ν' ἀποθάνῃ ἀπ' τὸ κακό της ποῦ δὲν ἔβγαινε μὲ τὸ λουλούδι ὁ καλός της· καὶ τώρα ξαναζήσε· πάλι ὅμως μήτε ὄνομα ἔδινε, μήτε τόπο, τὸ σκέφθηκε, κι' ἀποφάσισε νὰ μὴ γνωρισθῇ μαζί του ὡσοῦ νὰ τελειώσῃ αὐτὴ τὸ Σχολεῖο, νὰ τελειώσῃ κ' ἐκεῖνος τὸ πανεπιστήμιο. Στὸ μεταξὺ θὰ τὴν γνωρίζῃ σιγὰ σιγὰ ἀπ' τὰ γράμματά της. Θὰ τοῦ γράφῃ μιὰ φορὰ τὸ μῆνα. Μιὰ χάρι μονάχα, νὰ τῆς στείλῃ ἕνα μικρὸ σημαδάκι, ἕνα ἐνθύμημα· δικό της ἐνθύμημα θἄνε τὰ γράμματά της. Τὸ δικό του νὰ σταλθῇ στὸ ταχυδρομεῖο, ὄνομα τ ά δ ε. Ἂν θέλῃ, ἂς γράψῃ καὶ δυὸ λόγια τότες, μὰ αὐτὴ θἄνε ἡ πρώτη καὶ τελευταία φορὰ ποῦ θὰ πάγῃ στὸ ταχυδρομεῖο, κι' ἂς μὴν κάνῃ τὸν κόπο νὰ ξαναγράψῃ. Τῆς φθάνει τὸ λουλουδάκι ἐκείνης, νὰ ξέρῃ πῶς ἀ γ α π ι έ τ α ι μονάχα. Ἐσκέφθηκε πολὺ ἂν πρέπῃ νὰ τοῦ στείλῃ καὶ μιὰ φωτογραφία. Καὶ ἀποφάσισε ὄχι. Θὰ ἔχῃ τὴ φωτογραφία τῆς ψυχῆς της, δὲν τοῦ φθάνει; ὄχι, δὲν θὰ καταδεχθῇ ποτὲς νὰ τῆς ποῦνε πῶς τὴν ἐπήρανε γιὰ τὴ μ ο ρ φ ι ά της. Καὶ χίλια ἄλλα τέτοια.

— Νά, πάρε το καὶ διάβασε, εἶπε τέλος ξηρὰ ξηρὰ ὁ Ζάνος τοῦ Κομνηνοῦ.

Ὁ Κομνηνὸς ἐδιάβασε τὸ γράμμα, ἐγύρισε πρὸς τὸ παράθυρο, ἐσφύριζε λιγάκι, ὕστερα λέγει τοῦ Κομνηνοῦ.

— Ἐγὼ φταίω ποῦ σ' ἀφῆκα νὰ βάλῃς τὸ λουλουδι. Τὸ πῆρε γιὰ σπουδαῖο, καὶ τώρα γλυτωμὸ δὲν θἄβρῃς. Ἡ μητέρα δὲν ἐννοοῦσε νὰ πάγῃ ὡς ἐκεῖ ἡ δουλειά.

— Γιὰ νὰ σοῦ πῶ, πετιέται καὶ λέγει ὁ Ζάνος, φθάνει πειά. Καιρὸς νὰ τὸ καταλάβῃ καὶ ἡ γρηά μου πῶς πέρασαν τὰ χρόνια ποῦ μὲ φύλαγε σὰν μωρὸ παιδί. Σήμερα εἴμαστε ἄντρες καὶ θὰ πᾶμε κατὰ τὸ κεφάλι μας. Ἂν εἶνε στραβὸ τὸ κεφάλι, στραβὰ θὰ πάμε. Κάλλια ὅμως ἐλεύθεροι καὶ νὰ πηγαίνουμε στὸν κρημνό, παρὰ νὰ μᾶς σέρνουν ἀπ' τὸ χέρι σὰν τυφλοὺς μὲς τὸν κόσμο. Ἐγὼ αὐτὸ τὸ κορίτσι τὸ πόνεσα, τέλειωσε. Τὸ ξέρω πῶς μιλῶ στὸν ἀδελφὸ τῆς Χρυσούλας, μὰ μιλῶ καὶ στὸ φίλο μου. Θὰ μάθω ποιὰ εἶνε, κι' ἂν δὲν τὸ μάθω τώρα, θὰ περιμένω ὡσοῦ νὰ τὸ μάθω. Καὶ ἂν μοῦ ἀρέσῃ καθὼς ποῦ μ' ἀρέσουνε τὰ γράμματά της, εἶνε δική μου, ξεμπέρδεψε. Θὰ τὸ γράψω καὶ τῆς γρηᾶς.

—

«Παιδί μου, (ἔγραφε ἡ Χαρίσαινα τοῦ Ζάνου της ὕστερ' ἀπὸ δύο βδομάδες) βλέπω πῶς ἡ ὑπόθεσι ἐκείνη ἐπῆρε σοβαρὸ δρόμο, καὶ μέρα νύχτα τίποτες ἄλλο δὲν συλλογιοῦμαι. Δὲν ξέρω τί νὰ σοῦ γράψω. Νὰ σοῦ πῶ μ ή, θὰ σὲ κάνω δυστυχῆ, ἐγὼ ποῦ ἔδοσα ὅλη μου τὴ ζωὴ γιὰ τὴν εὐτυχία σου. Νὰ σοῦ πῶ κ α λ ά, σὲ χάνω καὶ γὼ καὶ ἄλλοι . . . . Εὑρίσκομαι σὲ μιὰ τρομερὴ θέσι, κι' ὁ Θεὸς νὰ μὲ λυπηθῇ. Ἄκουσε τοὐλάχιστον μ ι ὰ συμβουλὴ τῆς μάννας σου. Βάσταξε τὴν καρδιά σου ὡσοῦ νὰ τηνε δῇς. Καὶ σὰν τηνε δῇς καὶ τὴν γνωρίσῃς, καὶ εἶνε τῆς ἀρεσκειᾶς σου, κι' ἀπὸ καλὸ μέρος, πάλιν μὴν ἀφήσῃς τὴν καρδιά σου νὰ σὲ παρασύρῃ ὡσοῦ νὰ δώσῃ τὸ λόγο της πῶς ἐδῶ, ἐδῶ πρέπει νἄλθῃ καὶ νὰ γείνῃ κ ό ρ η μου πρὶν γείνῃ γυναῖκά σου. Εἰδεμὴ ποτές, ποτὲς δὲν θὰ πῶ τὸ ναί, καὶ προτιμῶ χίλιες φορὲς νὰ μπῶ ζωντανὴ μὲσ' τὸ λάκκο.»

Ὁ Ζάνος δὲ ἤξερε τί νὰ πρωτοαισθανθῇ: Εὐγνωμοσύνη γιὰ τὴ μεγάλη καρδιὰ τῆς μάννας του ποῦ τὸν ἀνέβαζε ἔξαφνα στὸν παράδεισο ἐκεῖ ποῦ περίμενε κατάρες καὶ δάκρυα, ἢ ἐλπίδα πῶς ὅλα θὰ βγοῦν δεξιά, πῶς γλήγορα θὰ πεισθῇ τὸ κορίτζι νὰ ἔλθῃ στὸν τόπο του, καὶ νὰ γείνῃ δική του. Τἄβλεπε ὅλα τόσο εὔκολα, τόσο ἁπλᾶ· τὸ κάτω κάτω τὴν ἔβλεπε κιόλας!

— Τώρα εἶνε καιρὸς καὶ γιὰ τὸ σημαδάκι εἶπε. Καὶ μαζί μ' αὐτὸ πρέπει νὰ σταλθῇ καὶ τὸ πρῶτο καὶ τελευταῖό μου ἐρωτικὸ γράμμα!

Ἐκάθισε λοιπὸν καὶ ἔγραψε, ἔγραψε. Τῆς εἶπε πῶς καὶ χωρὶς φωτογραφία, τὴν βλέπει μέρα νύχτα μέσ τὰ μάτια του. Πῶς μιὰ τέτοια ψυχὴ δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ εἰκόνες· πῶς τὴν ἀγαπᾶ ὅ,τι καὶ νἆνε, πῶς θὰ τὴν ὑπακούσῃ σὲ ὅ,τι γυρέψῃ, θὰ ἡσυχάζῃ, θὰ μελετᾷ, καὶ μὲ τὴ μικρούλα στὸ νοῦ του θὰ περιμένῃ τὸ «πλήρωμα τοῦ χρόνου». Μόνο μιὰν ὑπόσχεσι, μιὰ χάρι.

Καὶ πρότεινε τὴ συμφωνία τῆς μάννας του· νὰ πάνε μιὰ μέρα νὰ ποκαταστηθοῦνε στὴν πατρίδα του, κοντὰ στὴ μάνα του· κι' ἂν οἱ γονεῖς της ἀντισταθοῦν, νὰ τοὺς πείσῃ· κι' ἂν δὲν πείθουνται νὰ πάνε μὲ τὴ βία, κρυφά, ὅπως μποροῦν.

Ἔγραφε ὅλη τὴ νύχτα. Ἐπλάγιαζε καὶ σηκονόταν πάλι νὰ προσθέσῃ κἄποια ἰδέα ποῦ τοῦ κατέβαινε μὲσ τὴν ἀγρυπνιά του· τέλος ἐδίπλωσε τὸ γράμμα, ἔβαλε μέσα καὶ τὸ «σημάδι.» Ἤτανε ἕνας μικρὸς μαλαμματένιος σταυρός, φυλαχτὸ τῆς μητέρας του. Σὲ τὶ καλήτερα χέρια μποροῦσε νὰ πάγῃ!

Ὁ Κομνηνὸς τώρα ἄρχισε νὰ παίρνῃ κι' αὐτὸς σπουδαῖα τὴν ὑπόθεσι. Εἶνε ἀλήθεια πῶς ἔκαμε στὴν ἀρχὴ λιγάκι τὸ μισοκακόμοιρο, ποῦ τάχατες ἔχασε τὸ γαμπρὸ ποῦ τόσα χρόνια λογάριαζε γιὰ τὴν ἀδελφή του, μὰ σιγὰ σιγὰ τὸ ἔδειξε θεοφάνερα πῶς δὲν ἐννοοῦσε νὰ πνίξῃ τὴ φιλία μέσα στὸ συμφέρον. Ὡς ποῦ κατάντησε νὰ τὸν ἐνθαρρύνῃ καὶ νὰ τοῦ ἀγοράζῃ ἀκόμα καὶ λουλουδάκια. Αὐτά, ἔλεγε, δὲν πρέπει νὰ λείψουν. Νὰ μὴν πάγῃ κι' ἀρρωστήσῃ τὸ κορίτσι!

Ὁ Ζάνος δὲν εἶχε λόγια νὰ τὸν εὐχαριστῇ. Ἤτανε ἀδελφός, φίλος, ἥρωας. Ὅλα τὰ μεγάλωνε καὶ τἄβλεπε κατάχρυσα μπροστά του· πετριὰ κι' αὐτὴ τῆς ἀγάπης.

Τέλος ἦλθε κ' ἡ ἀπάντησις τῆς μικρούλας. Τὸ γράμμα τοῦτο ἤτανε ὄχι πειὰ γράμμα, ὄχι ποίημα, ὄχι ἀριστούργημα, ἤτανε ἕνας ξάστερος οὐρανὸς ποῦ ἀπλώθηκε καὶ ἔλαμψε ἔξαφνα μπρός του. Ἐδέχθηκε ὅλες τὲς συμφωνίες· τὰ ξεμυστηρεύθηκε καὶ τῆς μάννας της. Μεγάλες σκηνές! ἄλλοτε θὰ τὰ μάθῃ μὲ ὅλες τὲς λεπτομέρειες. Ἂς ξέρῃ τώρα πῶς ἡ μάννα καταπείσθηκε, τὸ εἶδε πῶς ἐδῶ εἶνε ζωὴ ἢ θάνατος. Ἐπῆρε λοιπὸν ἀπάνω της τὴ δουλειά, αὐτὴ θὰ τὰ συμβιβάσῃ καὶ μὲ τὸν πατέρα. Τὶ μεγάλη καλοτυχιὰ ποῦ τὸν ξέρουνε τὸ Ζάνο, π ο ι ὸς εἶνε! τὸ σταυρὸ τὸν καταφίλησε καὶ τὸν ἐκρέμασε στὰ στήθια της· ὅσο γιὰ τὴν ὑγειά της, ποτὲς δὲν ἤτανε καλήτερα! ὅλοι εἶχαν νὰ κάνουν μὲ τὴν ὄψι της. Καὶ νὰ ξέρανε! ἐπήγαινε στὰ μαθήματά της μὲ μιὰ καρδιά, ποῦ ἀποροῦσε κι' αὐτή. Ἤτανε ἀπ' τὴ λαχτάρα της νὰ περάσουν νὰ φύγουν αὐτὰ τὰ 2 — 3 χρόνια. Ἀλήθεια, δὲν τοῦπε δὰ πῶς μεγάλοι ἔπαινο γίνουνται γι' αὐτὸν στὰ σαλόνια. τὸ ἔμαθε ἀπ' τὴ μητέρα της. ὅλοι ἔχουν νὰ κάνουν μὲ τὴ μορφιά του, μὲ τὰ προτερήματά του! Καὶ ποῦ νὰ ξέρουν πῶς τὸν ὁρίζει, πῶς τὸν ἔχει γιὰ πάντα, αὐτή, ἡ μικρούλα του! Καὶ τώρα νὰ μὴ ξεχασθῇ ἡ πρώτη πρώτη συμφωνία: προσοχή, σιωπή, μελέτη, ἡσυχία, ὑπομονή. Χρόνια εἶνε καὶ θὰ περάσουν.

[Ἕπεται τὸ τέλος] ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΑΜΑ ΜΕΓΑΛΩΣΩ

Ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη ζωηρότατα τὸ ἀπομεσήμερον ἐκεῖνο τῆς ἀνοίξεως. Τὰ παράθυρα ὅλα ἦσαν ἀνοικτά, εἰσέπνεε δὲ συχνὸν ρεῦμα ἀέρος δροσεροῦ, σεῖον τοὺς ἐπὶ τῶν τοίχων ἀνηρτημένους χάρτας καὶ εἰσήρχετο φῶς ἀφθονον, ἀναπαυτικόν, ἐν ᾧ, ὁσάκις ἀπὸ τῆς θέσεώς μου ἔστρεφον πρὸς τὰ ἔξω, εἰς ἓν ἄνοιγμα τῶν ἀπέναντί μου συμπλεκομένων στεγῶν ἔβλεπον ἓν τεμάχιον κυανῆς θαλάσσης, λαμπυρίζον παιγνιωδῶς ὑπὸ τὸν ἥλιον.

Ὁ Σχολάρχης δὲν εἶχεν ἔλθει ἀκόμη—αὐτὸς ἐπρόκειτο νά μας κάμῃ μάθημα—ἀλλ' οἱ μαθηταὶ ἤμεθα ἤδη συνηγμένοι, συνωθούμενοι μετὰ γελώτων ἐντὸς ὀκτὼ μόνον θρανίων ἀνεπαρκῶν διὰ τὴν ἄτακτον πληθύν μας—μία πρόνοια καὶ τοῦτο—φλυαροῦντες, φωνάζοντες καὶ ἀνυψοῦντες συνεχῶς τὸν θόρυβον εἰς τόνον ἀνυπόφορον, ὅταν ἐπεφαίνετο ἡ κωμικὴ μορφὴ τοῦ ἐπιστάτου, κροταλίζοντος τὴν μικράν του ἀκίνδυνον μάστιγα καὶ συνιστῶντος ἐπὶ ματαίῳ ἡσυχίαν, κύριοι!..

Τελευταῖος ἔφθασεν ὁ μικρὸς συμμαθητής μου Νῖκος, τρέχων, ἀσθμαίνων, κάθιδρως, κατακόκκινος. Ἐκάθησε κατὰ τὸ σύνηθες πλησίον μου καὶ μόλις ἀπέθηκεν ἐπὶ τοῦ γραφείου τὰ βιβλία του— κάτι βιβλία χαρτοδεμένα χονδροειδῶς ὑπὸ τοῦ ἰδίου καὶ ἐσφιγμένα πάντοτε μὲ μίαν ταινίαν παρδαλὴν ὡς ἀστρίτης — ἔστρεψε πρὸς ἐμὲ τὸ ἠλλοιωμένον του πρόσωπον, μὲ ἠτένισε διὰ τῶν ὀφθαλμῶν του, τῶν γαλανῶν συγχρόνως καὶ ὡραίων—πρᾶγμα πολὺ σπάνιον—καί μοι εἶπεν:

«Ἄχ, καϋμένε, δὲν ἠξεύρω τὸ μάθημα!..»

— Ποιὸ ἀπ' ὅλα;

— Τὴ λατινικὴ ἐξήγησι. Χθὲς τὸ βράδυ, ἐξ αἰτίας τῆς ἀρρώστιας τῆς μητέρας μου . . . κρυωμένη ἦταν, σήμερα εἶνε καλλίτερα, εὐχαριστῶ... εἶχα τόση δουλειὰ καὶ ἀνησυχία ποῦ δὲν ἐπρόφταση. Σήμερα τὸ μεσημέρι τί νὰ πρωτοκάνω;.. Ὡς τὰ τόρα ποῦ διάβαζα, μόλις τὴ γραμματικὴ ἐμισόμαθα. Ἔλεγα μάλιστα πῶς δὲ θὰ προφθάσω καὶ ἐτσακίστηκα ὡς ποῦ νἄρθω. Φαντάσου, ἀπὸ τὴν Ἁγία Τριάδα ὡς ἐδῶ, οὔτε δύο λεπτὰ τῆς ὥρας δὲν ἔκαμα. Τὸ Ῥολόϊ τοῦ Φόρου ἔδειχνε δύο παρὰ δύο καὶ ἀκόμα δὲν ἐκτύπησε τῆς ὥρες... Ἄχ, φυσάει, καϋμένε, καὶ νἄξερες ἱδρωμένος ποῦ εἶμαι!...»

Καὶ ἐν ᾧ ἀπεμάσσετο, προσβλέπων μετ' ἀνησυχίας τὴν σειρὰν τῶν ἀνοικτῶν παραθύρων, ἐξηκολούθει ὁμιλῶν:

«Λές, καϋμένε, νὰ βγῇ ὁ κλῆρος μου; Ἄ, πολὺ κακότυχος θὰ εἶμαι ὕστερ' ἀπὸ τόσον καιρὸ ποῦ ἔχω νὰ βγῶ, νὰ τύχῃ σήμερα καὶ 'ς τὰ λατινικά . . . Σοῦ ὁρκίζομαι πρώτη φορὰ ποῦ εἶμαι ἀμελέτητος... Δὲν πιστεύω, καϋμένε, γιὰ πρώτη φορὰ νά μου βάλῃ ὁ σχολάρχης μηδενικό; τί λές, καϋμένε; Ἄχ, πῶς φυσάει, ἀκούω ἕνα κρύο στὴν πλάτη μου... Δὲν πιστεύω νὰ ψυχρωθῶ; τί λές, καϋμένε;»

Τί νὰ 'πῶ ὁ καϋμένος; Ἂν καὶ πολὺ μικρός, εἶχα ὅμως ἀπὸ τότε σκληρὰ δείγματα καὶ τῆς ἀσταθείας τῆς τύχης, ὥστε νὰ ἐγγυηθῶ πρὸς τὸν φίλον του ὅτι δὲν θὰ ἐκληροῦτο, καὶ τῆς ἀπηνοῦς δικαιοσύνης τοῦ διδασκάλου μας, ὥστε νὰ τὸν καθησυχάσω διὰ τὸ μηδενικόν, καὶ τῆς ὑπουλότητος ἀκόμη τῶν ψυχρῶν ρευμάτων, τὰ ὁποῖα προσβάλλουν εὐκόλως ἐκ τῶν ὄπισθεν τὰ ἱδρωμένα σώματα—ἔστω καὶ ἐξ ἱδρῶτος ἐργασίας φιλοτίμου καὶ σπουδῆς ἐπαινετῆς...Ἠρκέσθην λοιπὸν νὰ τῷ συστήσω τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν καρτερίαν—ἀφ' οὗ ἐθεώρουν καὶ ἐγὼ τότε μεγάλο πρᾶγμα νὰ βγῇ κανεὶς καὶ νὰ μὴν ξέρῃ μάθημα—καὶ ἐνήργησα μετὰ ζέσεως πολλῆς νὰ κλεισθῶσι τὰ παράθυρα, φωνάζων, διαμαρτυρόμενος, παρακαλῶν τοὺς καθημένους πλησίον — ἡμεῖς ἐκαθήμεθα ἐν τῷ μέσῳ – καλῶν τὸν ἐπιστάτην, ἐρίζων. Διότι τὸν ἀγαποῦσα πολὺ τὸν μικρόν μου φίλον καὶ ἐπεθύμουν τοὐλάχιστον κατόπιν ἑνὸς ἀφεύκτου κατὰ τὰ φαινόμενα μηδενικοῦ, νὰ μὴν πέσῃ καὶ ἄρρωστος, κρυωμένος σὰν τὴν μητέρα του . . . . Καὶ εἶδα τότε πῶς ὁ παράδοξος αὐτὸς ἀγὼν τῆς ζωῆς ἔχει καὶ μικροὺς θριάμβους ὡραιοτέρους πολλάκις τῶν μεγάλων. Ἅμα κατώρθωσα νὰ κλεισθῶσι τὰ παράθυρα—τοὐλάχιστον ὅσα προσέβαλλον ἐκ τῶν ὄπισθεν τὸν Νῖκον—ἠσθάνθην αἴσθημα ἐπαναπαύσεως, γλυκύτερον τοῦ ὁποίου δυσκόλως ἠτύχησα νὰ δοκιμάσω κατόπιν ἄλλων, μεγαλητέρων μου κατορθωμάτων.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰσῆλθεν ὁ Σχολάρχης μ' ἓν παρατεταγμένον ς ς ς ς ς, ὡς βόμβον ἐντόμου καὶ παρευθὺς τὸν φοβερὸν θόρυβον διεδέχθη σιγὴ αὐστηρά, καθ' ἣν ἂν δὲν ἠκούετο κατὰ τὴν κοινὴν ῥῆσιν ἡ πτῆσις τῆς μυίας, ἀντήχει ὅμως διάτονον τὸ τὶκ-τὰκ τοῦ μικροῦ ὡρολογίου τοῦ τοίχου. Ὁ Σχολάρχης . . . τὸν βλέπω ἀκόμη ἐμπρός μου τὸν κοντὸν ἀνθρωπίσκον μὲ τὴν ἀποτρόπαιον ἰησουϊτικὴν φυσιογνωμίαν, μὲ τὴν μακρὰν μιξοπόλιον γενειάδα, μὲ τὰ παράδοξα μιμικὰ κινήματα, μὲ τὴν τολμηρῶς ἐλευθεριάζουσαν γλῶσσαν, καλὸν κἀγαθὸν κατὰ τὰ φαινόμενα, τοῦ ὁποίου ὅμως ἡ ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας ὁριστικὴ ἀπομάκρυνσις, τί τὰ θέλετε! θὰ ἦτο ἱκανὴ νὰ ἐξαγνίσῃ μόνη καὶ τὸν ἁμαρτωλότερον ὑπουργὸν τῆς παιδείας . . .

Φαντάζομαι τόρ' ἀκόμη καὶ φρίττω τὴν ἀγωνίαν τοῦ Νίκου κατὰ τὰς παλμώδεις ἐκείνας στιγμάς, ἀφ' ὅτου ἀνῆλθε τὴν ἕδραν ὁ ἀνθρωπίσκος καὶ ἤρχισε νἀναγινώσκῃ τὸν κατάλογον βραδέως καὶ μετὰ στόμφου — τὸ π α ρ ὼ ν τοῦ Νίκου ἦτο τόσον ὑπόκωφον, ὥστε διὰ νὰ βεβαιωθῇ ἐκεῖνος περὶ τῆς παρουσίας του, ἀνύψωσε πρὸς στιγμὴν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκ τοῦ καταλόγου καὶ τὸν ἐζήτησε διὰ τοῦ βλέμματος—καὶ ἐξήγαγε

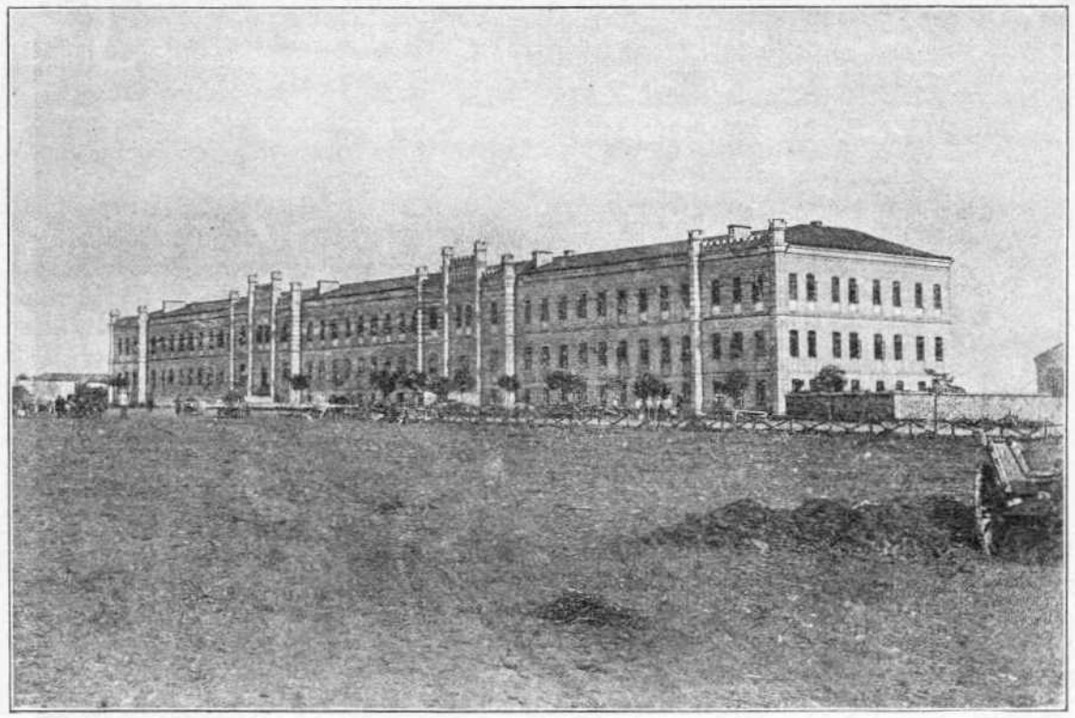

Ὁ μέγας στρατὼν τῆς Σόφιας

κατόπιν τὸ κυτίδιον τῶν κλήρων καὶ τὸ ἤνοιξε, καὶ ἔλαβεν ἕνα . . . καὶ τὸν ἐξετύλιξεν ... Αὐτός, αὐτὸς ὁ πρῶτος ἔπρεπε νὰ ἀναγνώσῃ τὸ λατινικὸν κείμενον καὶ νὰ τὸ μεταφράσῃ . . . Saturnus in Italiam venisse dicitur : ὁ Κρόνος εἰς τὴν Ἰταλίαν ὅτι ἦλθε λέγεται . . . Ἄχ, πῶς ἀνυψοῦτο ἐκ τοῦ καθίσματός του ὁ Νῖκος, συνέχων καὶ τὴν ἀναπνοήν του, ὡς νὰ παγγείλῃ ὁ Σχολάρχης τὸν ἀριθμόν . . . Μὴ θὰ ἦτο αὐτός ; . . .

«Ἀριθμὸς σαράντα ὀκτώ !»

Ὄχι ! ἐγλύτωσε . . .

Ἀλλ' ὦ τῆς ἀτυχίας ! Ὁ ἀριθμὸς σαράντα ὀκτὼ — ὁ φοβερὸς αὐτὸς ἀνθρωπίσκος εἶχεν ἀντικαταστήσει μὲ ἀριθμοὺς τὰ ὀνόματα τῶν μαθητῶν ὡς καταδίκων — ἦτο ἀπών.

Νέος κλῆρος· νέα ἀγωνία.

«Ἀριθμὸς εἴκοσι δύο !»

Ἠσθάνθην παλμόν. Ὁ ἀριθμὸς εἴκοσι δύο ἦτο ὁ Νῖκος.

Ἡ πρώτη κίνησις τοῦ δυστυχοῦς ἦτο νὰ τοποθετηθῇ καλλίτερα καὶ νὰνοίξῃ τὸ βιβλίον του εἰς τὸ μέρος τοῦ μαθήματος, ὡς διὰ νὰ τὸ εἴπῃ. Ἀλλ' ὡς παρῆλθεν ὁ στιγμιαῖος αὐτοματισμός, ἀνύψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν Σχολάρχην καὶ κάτι ὑπετρώλισε, τὸ ὁποῖον οὔτε ἐγὼ ἐκεῖ πλησίον ἠμπόρεσα νὰκούσω.

«Τί λές, παιδί μου ;

— Δέν το ξέρω . . .

— Μπά ! πῶς ; Δὲν ἤσουν εἰς τὸ προηγούμενον μάθημα ;

— Μάλιστα . . . ἀλλά . . .

— Δὲν ἔχει ἐδῶ ἀλλά.

— Ἡ μητέρα μου ἦταν ἄρρωστη, κύριε . . .

— Κανένα ἀλλά !

— Κύριε Σχολάρχα, καὶ ἔτρεχα γιὰ γιατροὺς ὅλο τὸ βράδυ.»

Εἰς ἀπάντησιν ὁ ἀνθρωπίσκος ἀνύψωσε κατὰ τὴν συνήθειάν του τοὺς ὤμους καὶ ἔδωκε εἰς τὴν μορφήν του ἔκφρασιν, ἡ ὁποία ἔλεγε : Τί με μέλει ; Τὸ χρέος μου θὰ κάμω· θὰ σου σημειώσω ἕνα μηδενικό . . . Ὁ ἀπελπιστικὸς αὐτὸς μορφασμός, συνοδευόμενος ἀπὸ μίαν ἐπίσημον, περιστροφικὴν θωπείαν τῆς γενειάδος, ἐξηκολούθει ὅλον ἐντατικώτερος, ἐφ' ὅσον ὁ μικρὸς Νῖκος συνεσώρευε τὰς ματαίας του δικαιολογήσεις.

«Μὰ πρώτη φορὰ εἶνε ποῦ δὲν ξέρω μάθημα, κύριε Σχολάρχα, συχώρεσέ με!» ἀνέκραξεν ἐπὶ τέλους ὁ μικρὸς μὲ ὕφος σπαρακτικῶς παρακλητικόν.

«Πρώτην φορὰ κ' ἐγὼ θὰ σοῦ βάλω μηδενικὸν» ἀπήντησεν ἐκεῖνος.

Ὁ μαθητὴς ἐσιώπησεν. Ὁ διδάσκαλος τὸν ἠρώτησε ξηρότατα:

«Ἔχεις νὰ προσθέσῃς τίποτε ἄλλο;

— Ὄχι . . .»

Ὁ ἀνθρωπίσκος ἀνέλαβε θριαμβευτικῶς, σχε-

ΤΟ ΧΙΟΝΙΣΜΕΝΟΝ ΔΑΣΟΣ

δὸν χαιρεκάκως τὴν γραρίδα καὶ ἠρεύνησε τὸν κατάλογον. . . Μετ' ὀλίγον παρηκολουθήσαμεν, ὅλοι, καὶ ὁ Νῖκος μὲ βλέμμα στυγνόν, τὴν χεῖρα του διαγράφουσαν ἐπὶ τοῦ χάρτου ἓν' ἀπαίσιον κύκλον, ἕνα ἐκ τῶν σιδηρῶν αὐτῶν κλοιῶν, ποῦ καταθλίβουν τὰς ψυχὰς τῶν παιδίων . . . Ἐκύτταζα γύρω τοὺς συμμαθητάς μου. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς πενθίμου σιγῆς, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σπαραγμοῦ μας, ἐνόμισα ὅτι εἶδα καὶ μορφὰς περιχαρεῖς. Φεῦ ! ἡ αἴθουσα ἐκείνη ἡ γεμάτη ἀπὸ παιδία ἀθῶα καὶ ἀγνά, ἦτο ἐν τούτοις μία μικρὰ κοινωνία ὡς ἡ καθ' ἡμᾶς, ὅπου οἱ ἐπιμελεῖς καὶ οἱ ἱκανοὶ ἐφείλκυον τὸν φθόνον καὶ πᾶσα ἀποτυχία τὴν χαρὰν τῶν κακῶν!

Ὅταν ἐγύρισα πάλιν πρὸς τὸν Νῖκον, τὸν εἶδα συντετριμμένον, κλαίοντα. Εἶχε σταυρώσει τοὺς βραχίονας ἐπὶ τοῦ ἀνοικτοῦ βιβλίου καὶ ἐντὸς αὐτοῦ ἔκρυπτε τὸ πρόσωπον. Δὲν ἔβλεπα

παρὰ τὴν ξανθήν του κόμην, στιλπνὴν ἐκ τοῦ ἱδρῶτος, τὸν τράχηλόν του συμπτυχούμενον εἰς τοὺς σπασμοὺς τῶν καταπνιγομένων λυγμῶν του καὶ τὸ ἀριστερόν του ὠτίον ἐρυθρὸν ὡς αἱμοβαφές. Ἐν τοιαύτῃ θέσει ἔμεινεν ἐπὶ πολὺ ἐν ᾧ ἐξηκολούθει τὸ μάθημα πρὸς τὸ ὁποῖον δὲν ἤθελεν ἐκ λόπης οὔτε κἂν νὰ προσέξῃ.

Ἀλλὰ μήπως ἠμποροῦσα πλέον νὰ προσέξω καὶ ἐγώ; Πῶς τὸν ἐλυπούμην τὸν καλὸν αὐτὸν Νῖκον, πληγωμένον τόσον ἐν τῇ παιδικῇ του φιλοτιμίᾳ, ἐπιμελῆ ἀλλ' ἀδικούμενον. Ἡ μητέρα του ἦτον ἄρρωστη. Ἄχ, δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀνεγνώριζε τὴν δικαιολόγησιν αὐτὴν—τόσῳ λυπηρὰν δι' ἓν παιδίον—ὁ σκληρὸς ἀνθρωπίσκος καὶ νὰ μὴ ἐκκλίδου τὸν ἔλεγχόν του μὲ τὸν ἐπαίσχυντον κύκλον;.. Τότε συνέλαβα τὴν ἀπόφασιν νὰρνηθῶ καὶ ἐγὼ μάθημα ἂν ἐξήσχετο ὁ κλῆρός μου. Ἴσως κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ τὸν ἀνεκούφιζα.

Ἀλλ' ἐξηκολούθησε καὶ μετ' ὀλίγον ἐπερατώθη τὸ μάθημα χωρὶς νὰ κληρωθῶ. Μάλιστα ὁ τελευταῖος κλῆρος ἐφ' οὗ ἀκόμη ἤλπιζα ἦτο ὁ ἕνδεκα, ἀριθμὸς σημαίνων ἀντ' ἐμοῦ ἕν' ἄλλον μαθητὴν πολὺ ἀμελῆ, πρωΐμως χαλαρᾶς συνειδήσεως καὶ ὑπόπτου διαγωγῆς. Μήπως καὶ εἰς τὰς μικρὰς κοινωνίας τῶν σχολείων δὲν εὑρίσκονται συχνὰ τοιαῦτα σεσηπότα μέλη; Τὸ μόνον προσὸν τοῦ Κίμωνος—ἡ εἴρων Τύχη τοῦ εἶχε δώσει αὐτὸ τὸ ὄνομα — ἦτον ὅτι εἶχεν οἰκογενειακὸν φίλον καὶ ἰδιαίτερον προγυμναστὴν τὸν Σχολάρχην καὶ ἤλπιζε πάντοτε εἰς τὴν προστασίαν του.

«Τὸ ξεύρεις, παιδί μου;» ἠρώτησε τρυφερῶς ὁ ἀνθρωπίσκος ἅμα τὸν εἶδεν ὀλίγον διστάζοντα.

«Ὄχι!» ἀπήντησεν ὁ Κίμων ἀναιδέστατα.

«Γιατί ἀρ' οὐ ἤσουν εἰς τὸ προηγούμενον μάθημα;

— Πῆγα ς' ἕνα γάμο χθὲς τὸ βράδυ καὶ δὲν εἶχα καιρὸ νὰ μελετήσω.

— Μὲ ποιόν;

— Μὲ τὸν πατέρα μου.

— Αἴ, τότε εἶσαι δικαιολογημένος... Σήμερα, γιὰ μεγάλο σου χατῆρι, δὲν σοῦ γράφω μηδέν, ἀλλά... ἄλλη φορὰ πρόσεξε, παιδί μου, νὰ ἦσαι ἐπιμελέστερος.»

Εἶπεν ὁ ἀνθρωπίσκος καὶ χωρὶς μάλιστα νὰ κληρώσῃ ἄλλον, ἐξ ὑπερβολικῆς λεπτότητος πρὸς τὸν εὐνοούμενόν του, προέβη ἀμέσως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ παρακάτω μαθήματος.

Ἐστράφην δειλῶς πρὸς τὸν Νῖκον...

Εἶχεν ἤδη ἀνυψώσει τὴν κεφαλήν καὶ ἀντιληφθῇ ὅλης τῆς ἐπαισχύντου σκηνῆς. Ἐξαίφνης οἱ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου του ἐτοαχύνθησαν, τὰ δάκρυά του ἐξηράνθησαν καὶ εἶδον τὰ πτερύγια τῆς ῥινός του ἀναπαλλόμενα. Δὲν ἀνεγνώρισα πλέον τὸ παιδίον ἐν τῇ τόσῃ βλοσυρότητι. Με ἠπένισεν, οἱ δὲ γαλανοί του ὀφθαλμοί μοι ἐφάνησαν τόρα ὡς τὸ τεμάχιον τῆς κυανῆς θαλάσσης, τὸ ὁποῖον ἔβλεπα ἐνώπιόν μου, λαμπυρίζον παιγνιωδῶς ὑπὸ τὸν ἥλιον... Ἦτο ἡ φλόξ, ἥτις ἐξήναπτεν τόσον ἐνωρὶς ἐν τῇ ἀθῴᾳ καρδίᾳ τοῦ παιδίου, ἀπὸ τῆς κοινωνίας ἀκόμη τοῦ Σχολείου, ἐν ᾗ ἐλάμβανε τόσῳ σκληρὰ τὰ πρῶτα μαθήματα—ἡ φλὸξ τῶν παθῶν, τοῦ μίσους, τῆς ἀπογοητεύσεως, τῆς ἐκδικήσεως. Συνέσφιγξε τοὺς γρόνθους καὶ χωρὶς νὰ τον μέλῃ ἂν τον ἤκουον οἱ πέριξ, μοὶ εἶπε διὰ φωνῆς σταθερᾶς:

«Ἄμα μεγαλώσω, θὰ τον ἐκδικηθῶ!»

ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΕΝ ΑΦΡΙΚΗ ΔΟΥΛΕΙΑ

Ἡ κατάργησις τῆς δουλείας ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἡ ἀπαγόρευσις τῆς σωματεμπορίας παρ' ἅπασι τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς ἐφαίνετο ὅτι ἤθελε μετριάσει σπουδαίως τὸ ἐμπόριον τοῦτο. Ὑπολογίζεται ὅτι τεσσαράκοντα ἑκατομμύρια μαύρων μετεφέρθησαν ἐν διαστήματι 300 ἐτῶν εἰς τὰς ἀμερικανικὰς ἀποικίας, μὴ ὑπολογιζομένων τῶν ἀποθανόντων κατὰ τὸν διάπλουν. Ὁ τρόπος δὲ δι' οὗ ἐνεργεῖται ἡ θήρα αὕτη τοῦ ἀνθρώπου ἀρκεῖ νὰ μαρτυρήσῃ ὅτι ὄπισθεν τῶν ἀνωτέρω ἀριθμῶν ὑποκρύπτεται ἔτι μέγιστος ἀριθμὸς θυμάτων.

Ἡ κατάργησις τῶν ἀμερικανικῶν ἀγορῶν δυστυχῶς μικρὸν ἠδίκησε τοὺς σωματεμπόρους, οἵτινες εὗρον ἕτερον τρόπον νὰ μεταφέρωσι τὸ μέλαν ἐμπόρευμά των εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ εἰς ἄλλας χώρας αὐτῆς τῆς Ἀφρικῆς. Σήμερον τὰ πλοῖα αὐτῶν διασχίζουσι τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν καὶ τὸν Περσικὸν κόλπον μεταφέροντα εἰς Ἀραβίαν καὶ Περσίαν φορτία μεγάλα, τὰ δὲ καραβάνιά των διατρέχουσι τὴν ἀφρικανικὴν ἤπειρον. Οἱ δοῦλοι ἀποτελοῦσι τὰ 4/5 τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ζανζιβάρης. Εἰς τὰς βορείους χώρας οἱ προμηθευταὶ δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς τὰς ζητήσεις, διότι ὁλόκληροι περιοχαὶ ἠρημώθησαν παρ' αὐτῶν. Ἡ χώρα ἐν ᾗ θηρεύουσι διαιρεῖται εἰς τρεῖς μεγάλας ζώνας, ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀφετηρίαν αὐτῶν καὶ τὸν προορισμὸν τῆς ἄγας.

Ἡ πρώτη ζώνη περιλαμβάνει τὸ κράτος τοῦ Σουδάν, ὅπου καραβάνια δούλων διευθύνονται πρὸς τὰ βορειοανατολικά. Ἡ δευτέρα ἐκτείνεται εἰς ἅπαν τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Ἄνω Νείλου καὶ τῶν παραποταμίων αὐτοῦ. Ἡ τρίτη δὲ περιλαμβάνει τὸ κεντρικὸν ὀροπέδιον τῆς Ἀφρικῆς.

Οἱ συλλαμβανόμενοι μαῦροι εἰς τὰ μέρη ταῦτα φέρονται εἴτε εἰς Ζανζιβάρην, εἴτε βορειότερον πρὸς τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Ἀραβίαν, εἴτε πρὸς δυσμὰς πρὸς τὴν Ἄνκολα καὶ τὴν Βεγκουέλαν τῆς Κάτω Γουϊνέας.

Ἐν τῷ Σουδὰν οἱ προβλεπταὶ τῶν προμηθευτῶν εἶνε οἱ ἰθαγενεῖς ἡγεμόνες, ὧν τὸ κυριώτερον

εἰσόδημα προέρχεται ἐκ τῆς πωλήσεως δούλων. Ὁ Αἰμίλιος Βάννιγκ γραμματεὺς τοῦ ἐν Βρυξέλλαις γεωγραφικοῦ συνεδρίου ἐστηλίτευσεν ἐν ἀγανακτήσει ἀνδρὸς φιλανθρώπου καὶ εὐαισθήτου τὴν ἀπανθρωπίαν, ἣν οἱ Μουσουλμάνοι ἡγεμόνες μετέρχονται ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ. Τὰ παρ' αὐτοῦ γραφέντα περὶ τῆς σωματεμπορίας τοῦ 19 αἰῶνος εἶνε λίαν συγκινητικά.

«Οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Ἰσλὰμ», γράφει, «οἱ ἰθαγενεῖς ἡγεμόνες θεωροῦσι τοὺς ἐθνικούς, τοὺς ὁπηκόους ἢ μὴ εἰς τὰ κράτη αὐτῶν, ὡς ἐστερημένους παντὸς δικαιώματος ἀπέναντι τῶν πιστῶν. Αἱ εἰσβολαὶ ἃς ἐπιχειροῦσι, καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἐπίσης διαφέρονται οἱ ἀρχηγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται τῶν μιερῶν αὐτῶν στρατιῶν ἐπεκτείνονται ἐπὶ εὐρυτάτων ἐκτάσεων. Περικυκλοῦσι καὶ καίουσι τὰ χωρία, φονεύουσι πάντα ἀνθιστάμενον ἢ μὴ ἀντέχοντα εἰς τὴν πορείαν καὶ τὴν ἐργασίαν, καὶ ἀπάγουσι μεθ' ἑαυτῶν τοὺς ὑπολοίπους. Αἱ ἐρημώσεις καὶ αἱ σφαγαί, ἃς ἐπάγονται αἱ ἀπαίσιαι αὐταὶ ἐκστρατεῖαι εἶνε ἀπερίγραπτοι. Ἐπαρχίαι ὁλόκληροι, ἄλλοτε πολυάνθρωποι καὶ εὐτυχεῖς, κατέστησαν μετά τινα ἔτη ἔρημοι καὶ γέρσοι.»

Καὶ πρὸς βορρᾶν καὶ πρὸς μεσημβρίαν τῆς Ἀφρικῆς, καὶ πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς δυσμὰς πάντες οἱ περιηγηταὶ παρέστησαν μάρτυρες τῶν φρικαλέων τούτων ἐκστρατειῶν. Πάντες ἔγραψαν ὁμοίας περιγραφάς, διαφερούσας μόνον κατά τινας λεπτομερείας. Ἡ κάτωτέρω εἶνε τοῦ δόκτορος Νάχτιγαλ. μάρτυρος αὐτόπτου ἐκστρατείας ἡγουμένου τοῦ βασιλέως τῶν Βαγιρμῶν (ΜΔ τοῦ Σουδάν).

«Μετὰ νέας πάντοτε ῥρίκης ἀναπολῶ εἰς τὴν μνήμην τὴν ἡμέραν τῆς 31 Μαΐου 1872, καθ' ἣν προσεβάλομεν τὸ χωρίον Κόλι. Ὅταν ἐκ τοῦ σκοτεινοῦ δάσους ἐξελθόντες εἰσήλθομεν εἰς τὴν ἐξαίθραν, ὅπου ἔκειτο τὸ χωρίον, ὁ ἀνατέλων ἥλιος ἐρώτισε τὰς προπαρασκευὰς τῆς ἀπαισίας ταύτης ἡμέρας. Οἱ κάτοικοι ἀφοῦ ἐπυρπόλησαν τὰς κατοικίας των ἀπεσύρθησαν ὀπίσω προχώματος ἐξ ἀργίλου ὑψηλοῦ μέχρι τῶν ὤμων των. Ἐν τῷ κέντρῳ ἐντὸς πυκνοῦ δασυλλίου περιβαλλομένου ὑπὸ τάφρου καὶ δευτέρου προχώματος ἐτοποθέτησαν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα των. Μετὰ τὴν πρόσκλησιν πρὸς ὑποταγήν, ἥτις ἀπεκρούσθη διαρρήδην ἤρχισεν ἡ μάχη διαρκέσασα μέχρι τῆς 3 μ. μ. ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐθαύμασα τοὺς ὑπερασπιζομένους τὸ χωρίον των. Τὰ πυροβόλα ὅπλα καὶ ἡ πυρπόλησις τοῦ χωρίου ἐπήνεγκον τὸ ἀναπόφευκτον ἀποτέλεσμα. Τὸ πῦρ κατέφαγε τὰς καλύβας, τὸ δασύλλιον κατελήφθη ὑπὸ τῶν ἡμετέρων, καὶ ἡ ἔξοδος τῶν ἀναφανέντων ἤδη χωρικῶν ἔθετο τέρμα εἰς πᾶσαν ἀντίστασιν

Τότε ἤρχισε νέον τραγικὸν δρᾶμα. Ἄνδρες πληγωμένοι ἡμιθανεῖς ἐξέπνεον ὑπὸ τὰ κτυπήματα τῶν ἀπλήστων νικητῶν περὶ τῆς ἄγρας τῶν ὁποίων ἐμάχοντο· γυναῖκες καὶ κόραι λιπόθυμοι ἐσύροντο καὶ ἀπεμακρύνοντο ἐκ τοῦ τόπου μετὰ τῆς μεγαλειτέρας κτηνωδίας. Τὰ τέκνα ἀποσπώμενα ἀπὸ τῆς ἀγκάλης τῶν μητέρων των ἐρρίπτοντο κατὰ γῆς θραυομένων τῶν μελῶν των. Ὁ σκληρὸς καὶ ἄδικος οὗτος ἀγὼν διὰ τὴν σύλληψιν τῶν δυστυχῶν ἐκείνων ἀνθρώπων, οἵτινες τὸ πᾶν ἀπώλεσαν, ὑπερέβαινε κατὰ τὴν φρίκην καὶ τὸν βδελυγμίαν τὰ δεινὰ αὐτῆς τῆς μάχης. Εἴκοσι μέχρι τριάκοντα ἄνδρες ἐπιζήσαντες παρεδόθησαν. Ὁ βασιλεὺς τῶν Βαγιρμῶν κατεῖχε 300 400 δούλους περιπλέον, εὐτυχὲς δὲ καὶ ἀκμάζον χωρίον ἐξηφανίσθη ἐκ τῆς γῆς. Κατάπληκτος ὑπὸ λύπης διέτρεξα τὰ καπνίζοντα ἐρείπια καὶ ἐμέτρησα 37 πτώματα βρεφῶν, ἅτινα αἱ μητέρες των ἐν παραφορᾷ ἀγρίου ἠρωϊσμοῦ ἐστραγγάλισαν καὶ ἔρριψαν εἰς τὰς φλόγας.

Ἐνταῦθα διεμείναμεν ἐπὶ μῆνας. Τὸ στρατόπεδόν μας ἐπληρώθη δούλων, κυρίως γυναικῶν καὶ παίδων, διότι προτιμῶσι νὰ θανατώνωσι τοὺς ἄνδρας, ὡς ὑποθάλποντας τὸ στασιαστικὸν πνεῦμα καὶ ἀδιαλείπτως ζητοῦντας νὰ δραπετεύσωσιν. Ἀλλὰ καθ' ὅσον αὐξάνει ὁ ἀριθμὸς τῶν δυστυχῶν αὐτῶν πλασμάτων, αἱ ζωοτροφαὶ ἐκλείπουσιν ἀστραπηδόν· ἐδέησε δὲ νὰ πέμψωμεν μακρὰν τοὺς ὑπηρέτας μας, πρὸς ἀναζήτησιν τροφῶν. Ἐπὶ ἡμέρας ὁλοκλήρους ἐβάδιζον ὅπως εὕρωσιν ὀλίγον σῖτον. Ἐτρεφόμεθα ἐν ἐλλείψει ἑτέρας τροφῆς ἐκ κουρκούτας (ἀλεύρου βραστοῦ). Ἐὰν δὲ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει εὑρισκόμεθα ἡμεῖς ἃς φανταασθῇ τις ἐν τίνι διετέλουν ὄντες οἱ δοῦλοι. Μετ' ὀλίγον μετὰ πείνης ἐνέσκηψεν ἡ δυσεντερία· κατεχόμενοι ὑπὸ τῆς λύπης καὶ τοῦ φόβου οἱ δοῦλοι ἐγένοντο τὰ ἀσφαλῆ θύματα τοῦ λοιμοῦ. Καθ' ἑκάστην πολυάριθμα παιδία ὑπέκυπτον εἰς τὸν θάνατον. Τὰ πτώματα ἐδηλητηρίαζον τὸν ἀέρα ἐκεῖ πλησίον καὶ συνετέλουν εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἐπιδημίας διὰ καταπληκτικῆς ἐντάσεως.»

Ὁ μελανὸς ἐν τούτοις οὗτος πίναξ ἀποτελεῖ τὸν πρόλογον τοῦ δράματος. Ἐκ τῶν μεσογείων τοῦ Σουδὰν οἱ δοῦλοι μεταφέρονται κατὰ καραβάνια, βαρέα φορτία κομίζοντες, δέσμιοι πολλοί, φέροντες ῥίμωτρα, πρὸς τὰς βορειοανατολικὰς ἀγοράς. Κατὰ τὴν μεταφορὰν δὲ ταύτην ἄρχεται τὸ ἀληθὲς αὐτῶν μαρτύριον. Ἡ ὁδὸς εἶνε ἄγονος καὶ ἐκτεθειμένη εἰς τὸν φλέγοντα ἥλιον, οἱ ῥαβδισμοὶ καὶ αἱ μαστιγώσεις βροχηδὸν πίπτουσι ἐπὶ τῶν δυστυχῶν τούτων ὄντων ἐξηντλημένων ὑπὸ τῆς πείνης καὶ τῶν ἀσθενειῶν. Εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς πορείας μέγας ἀριθμὸς τούτων πίπτουσι κατὰ γῆς, καὶ αὐτόθι παραδίδουσι τὸ πνεῦμα διότι ὁσάκις καταδειχθῇ ὅτι δοῦλός τις εἶνε ἀνίκανος πρὸς περαιτέρω πορείαν φονεύεται ὑπὸ τοῦ κυρίου του «πρὸς παραδειγματισμόν.»

Ὁ δόκτωρ Νάχτιγαλ δὲν ἠδύνατο νὰ παραδεχθῇ πῶς ἠδύνατό τις νὰ θυσιάσῃ ψυχρῷ αἵματι ἀδελφόν του ὡς ὀρνίθιον ἢ αἶγα· δὲν ἠδύνατο νὰ τὸ πιστεύσῃ· καὶ ὅμως τὸ γεγονὸς εἶνε ἀληθές. Ὅταν καθίστατο ἀδύνατον διὰ τοῦ μαστιγίου νὰ ἐξαναγκάσωσιν δούλους νὰ βαδίσωσι πρὸς τὰ ἐμπρός, ὁ κύριος αὐτῶν ἔμενε βήματά τινα εὐσχημόνως πρὸς τὰ ὀπίσω, ἔσυρε τὴν μάχαιραν καὶ ἀπέκοπτε τὸν λάρυγγά των ἀπαλάσσων οἰονεὶ αὐτοὺς τῶν περαιτέρω δεινῶν.

Ἄλλοι φονεύουσι διὰ τῶν ῥαβδισμῶν, ἄλλοι κατακόπτουσι μελῃδὸν καὶ ἀναρτῶσι τὰ μέλη τῶν δούλων εἰς τὰ δένδρα τῶν ὁδῶν, πάντοτε «πρὸς παραδειγματισμόν.»

Αἱ ὁδοὶ εἶνε τοσοῦτο κατεσπαρμέναι ὑπὸ πτωμάτων, ὥστε κατὰ τὸ λέγειν τῶν περιηγητῶν τὰ ὀστᾶ αὐτῶν χρησιμεύουσιν ὡς πάσσαλοι σημειοῦσαι τὴν ὁδόν. Ὁ ταγματάρχης Καμερὼν τὴν παραμονὴν καθ' ἣν ἔμελλε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς ἀφρικανικῆς ἠπείρου, ἔνθα παρεσκευάσθη αὐτῷ τιμητικὴ ὑποδοχὴ ὑπὸ τῶν πορτογαλλικῶν ἀρχῶν, ἔγραφε:

«Τάφοι καὶ ἀπειράριθμοι σκελετοὶ ἐδείκνυον τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀπολεσθέντων ἐν τῇ ἐπιπόνῳ ἐκείνῃ πορείᾳ, πέδικλα δὲ καὶ ἀγχόναι ἔτι προσκεκολλημέναι εἰς τὰ λευκάζοντα ὀστᾶ, ἢ κείμεναι παρ' αὐτοῖς εἶνε κατάδηλος ἀπόδειξις ὅτι ὁ δαίμων τῆς σωματεμπορίας περιεπλανᾶτο ἔτι εἰς τὸ τμῆμα τοῦτο τῆς Ἀφρικῆς.

Πέδικλα ἔτι καὶ ἀγχόναι ἦσαν ἀνηρτημέναι ἐπὶ τῶν δένδρων πρὸ μηνὸς καὶ πλέον· ἀναμφιβόλως ἀφήρεσαν ταύτας ἀπό τινας δυστυχεῖς, ὧν ἡ σωματικὴ δύναμις δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ ταύτας, ἦτο ὅμως ἀρκοῦσα ἵνα σύρῃ τὰ ἄθλια ταῦτα ἀνθρώπινα πρόβατα μέχρι τῆς παραλίου ἀγορᾶς.

—Ὁπόταν ὁ λιμὴν τῆς ἀποβιβάσεως ἢ ὁ τόπος τῆς ἀγορᾶς τῶν δούλων εἶνε πλησίον οἱ σωματέμποροι περιποιοῦνται τοὺς αἰχμαλώτους τούτους, ὅπως φέρωσι ταχύτερον εἰς τὸν προορισμόν των. Ὅταν ὅμως τὸ συμφέρον τοῦτο δὲν εἶνε ἐγγὺς ἡ σκληρότης των δὲν ἔχει ὅρια. Ὁ δόκτωρ Σβάϊνφουρτ συνήντησεν εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἀφρικανικῆς ἠπείρου συνοδίας δούλων ἀνηκούσας εἰς φακίρ, ἱερεῖς δῆλα δὴ Μουσουλμάνους. Ἐν τινι τῶν συνοδιῶν τούτων εἷς πτωχὸς Μιττοῦ, μαῦρος ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Μιττοῦ τοῦ Σουδάν, μόλις ἵστατο εἰς τοὺς πόδας του, καὶ ἔσυρε τὴν ἀγχόνην τὴν περὶ τὸν λαιμόν του. «Πρωΐαν τινά», γράφει, «διαβαίνων ἔμπροσθεν τῶν καλυβῶν τῶν φακίρ ἐσταμάτησα ἕνεκα κραυγῶν, ἃς ἤκουσα, καὶ στραφεὶς εἶδον σκηνήν, ἣν μετὰ φρίκης χαράσσει ἡ γραφίς μου. Ὁ δυστυχὴς Μιττοῦ ἑτοιμοθάνατος ἐσύρετο ἔξω καλύβης καὶ ἐμαστιγοῦτο ὅπως δειχθῇ ἂν ἦτο νεκρὸς ἢ ζῶν. Γραμμαὶ λευκαὶ ἐπὶ τοῦ μεμαραμένου δέρματός του ἐμαρτύρουν τὴν κόλασιν εἰς ἣν εἶχεν ὑποβληθῆ. Αἱ φωναὶ ἦσαν αἱ ἀραὶ τῶν εὐσεβῶν δημίων του.—Ὁ σκύλος ζῇ ἀκόμη. αὐτὸς ὁ ἄπιστος δὲν θὰ ψοφήσῃ. — Οἱ παῖδες δὲ τῆς συνοδίας των (ἡ δὲ μικρὰ ἡλικία δὲν ἔχει εὐσπλαχνίαν) ἔπαιζον σφαῖρας μὲ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐστρεβλωμένον ἐκ τῆς ὑπάτης ἀγωνίας. Πᾶσα ἀνθρώπινος ψυχή, καὶ ἡ μᾶλλον ἀναίσθητος ἤθελε καταπλαγῇ ὑπὸ φόβου ἐν τῇ θέᾳ τῶν ἐξωρυγμένων σχεδὸν ὀφθαλμῶν τοῦ θύματος· ἀλλ' οἱ φακὶρ ἔμενον ἀπαθεῖς. Μοὶ εἶπον ὅτι ἦτο προσποίησις τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ, καὶ ὅτι ὁ ἄθλιος δὲν περιέμενε ἢ μίαν στιγμὴν ἀπουσίας αὐτῶν ὅπως δραπετεύσῃ. Ἡ θέα του διέψευσε τοὺς λόγους των. Ἔσυραν μετ' ὀλίγον τὸν ἀγωνιῶντα εἰς τὸ δάσος ὅπου τὸν ἀνεγνώρισα εὑρὼν κατόπιν τὸ πτῶμά του.»

Ὁ Λιβιγκστῶν, ὁ ἐξερευνήσας τὴν κεντρῴαν Ἀφρικήν, ἀφηγεῖται ὅτι δὲν εἶνε παντάπασιν ὑπερβολικαὶ αἱ περιγραφαὶ τῶν συμφορῶν καὶ τῶν δεινῶν τῶν προξενουμένων ἕνεκα τῆς σωματεμπορίας, ἃς ἀναγράφουσιν οἱ περιηγηταί. Αἱ ὀδυνηραὶ σκηναί, εἰς ἃς παρέστη κατέλιπον εἰς αὐτὸν τοιαύτας ἀναμνήσεις, ὥστε πολλάκις ἔντρομος τὴν νύκτα ἀνετινάσσετο τῆς κλίνης του. Διατρέχων τῷ 1861 καὶ 1863 τὰ πέριξ τῆς λίμνης Νυασσᾶ, ἣν εἶχεν ἐπισκεφθῆ πρὸ δεκαετίας, εὗρεν ἔρημον, ἐκεῖ ἔνθα ἀφῆκε χώραν πολυάνθρωπον καὶ καλῶς καλλιεργημένην. Διήλθον ἐκεῖθεν οἱ σωματέμποροι ἐν τῷ μεταξὺ καὶ μετέδωσαν εἰς τὸν χαρμόσυνον αὐτὸν τόπον τὴν ὄψιν ἀπεράντου πεδίου μάχης. Τὰ χωρία εἶχον πυρποληθῆ, αἱ φυτεῖαι καταστραφῆ, ἐκ τῶν κατοίκων δὲ ἄλλοι μὲν ἐφονεύθησαν, ἄλλοι δὲ ἤχθησαν εἰς δουλείαν, ἄλλοι δὲ διεσπάρησαν. Οἱ θάμνοι ἦσαν ἔτι πλήρεις πτωμάτων, τὰ ῥεῖθρα τῶν ὑδάτων εἶχον φραχθῆ. . .Ἀλλ' ἃς ἀφήσωμεν τὸν λόγον εἰς τὸν Λιβιγκστῶνα:

«Οὐδὲν δύναται νὰ δώσῃ ἔστω καὶ κατὰ προσέγγισιν ἰδέαν τῆς ἐρημώσεως, ἣν παριστᾷ σήμερον ἢ ἄλλοτε χαρμόσυνος κοιλὰς τοῦ Σχιρέ. Ἐν τῇ θέσει τῶν κομψῶν χωρίων καὶ τῆς πληθύος τῶν κατοίκων, οἵτινες ἐκόμιζον τὰ προϊόντα των εἰς τὰς ἀγοράς, μόλις ἀνευρίσκει τις μίαν ψυχήν. Τὸ πλεῖστον τῶν προμηθειῶν τῶν τροφίμων ἐγκατελείφθη. Ἡ πεῖνα καὶ αἱ στερήσεις ἐπήνεγκον τοιαύτην θραῦσιν, ὥστε οἱ ζῶντες δὲν ἐπήρκουν νὰ θάπτωσι τοὺς τεθνεῶτας. Τὰ πτώματα, ἅτινα κατεβίβαζεν ὁ ποταμός, ἦσαν μικρὸς ἀριθμὸς τῶν θυμάτων, ἅτινα οἱ οἰκεῖοι ἐξ ἀδυναμίας δὲν ἔθαψαν, ἢ οἱ κεκορεσμένοι ἤδη κροκόδειλοι δὲν ἠδύναντο πλέον νὰ καταβροχθίσωσι.

«Διήλθομεν πλησίον γυναικὸς δεδεμένης ἐκ τοῦ λαιμοῦ εἰς δένδρον· ἦτο νεκρά. Μᾶς εἶπον ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ καραβάνιον, ὁ δὲ κύριός της δὲν ἠθέλησεν, ἐν περιπτώσει ἀναρρώσεως, νὰ γείνῃ κτῆμα ἑτέρου κυρίου. Εἴδομεν πολλὰς ἔτι ἄλλας ὁμοίως δεδεμένας. Ἄλλη τις ἐσπάραζεν ἔτι ἐν τῷ αἵματι κτυπηθεῖσα ὑπὸ μαχαίρας. Ὁ Ἄραψ εἰς ὃν ἀνῆκον τὰ πτώματα ταῦτα ἐξεδικήθη διὰ τοῦ θανάτου τὴν ἀδυναμίαν αὐτῶν τοῦ νὰ τὸν ἀκολουθήσωσι.

«Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀπηντήσαμεν ἄνθρωπον τεθνεῶτα ὑπὸ τῆς πείνης. Τῶν τῆς ἀκολουθίας μας ἀπομακρυνθείς τις εὗρεν ὁλόκληρον συνοδίαν δούλων ἐχόντων εἰς τὸν λαιμὸν τὴν ἀγχόνην, ἐγκαταλελειμμένων δ' ἐν ἐλλείψει τροφῶν πρὸς συντήρησίν των. Ἦσαν τοσοῦτον ἀδύνατοι ὥστε δὲν ἠδύναντο νὰ ὁμιλήσωσιν, οὐδὲ νὰ δηλώσωσι πόθεν ἤρχοντο. Τινὲς τούτων ἦσαν νεώτατοι τὴν ἡλικίαν. Εἶδον ἕτερόν τινα νεκρὸν δεδεμένον εἰς δένδρον. Θέαμα φρικαλέον.

Ὁ λοχαγὸς Γιούγκ, ὁ συνοδεύσας τὴν ἀποστολὴν τοῦ Λιβιγκστῶνος, εἶδε τὸ ἔδαφος κεκαλυμμένον ἐκ μυριάδων σκελετῶν. Γυνή τις ἀποτελοῦσα μέρος συνοδίας δούλων ἔφερε μεθ' ἑαυτῆς τὸ τέκνον της καὶ βαρὺ ἄλλο φορτίον· ὁ κύριός της ἰδὼν ὅτι τὸ φορτίον της ἦτο βαρὺ ἥρπασε τὸ τέκνον της καὶ τὸ ἐφόνευσε ἐκσφενδονήσας ἐπὶ δένδρου.»

Θὰ ἦτο εὔκολον νὰ παραθέσωμεν καὶ ἑτέρας περιγραφάς. Πᾶσα διήγησις τῶν ἀνὰ τὴν Ἀφρικὴν περιηγήσεων γέμει περιγραφῶν τοῦ γένους τούτου. Μίαν μόνον λέξιν προσθέτομεν. Αἱ φοβεραὶ αὐταὶ πορεῖαι τῶν δούλων διαρκοῦσι τρεῖς, ἓξ μῆνας, ἢ καὶ ἔτος ὁλόκληρον. Ὅταν ἡ οἰκτρὰ αὕτη ἀγέλη τῶν μαύρων φθάσῃ εἰς τὴν πόλιν, ἔνθα μέλλει νὰ πωληθῇ, ἢ ν' ἀποβιβασθῇ δι' ἕτερον μέρος, μικρὸν μόνον τμῆμα ἐπιζῇ τοῦ ἀρχικοῦ ἀριθμοῦ ἐξ οὗ ἀπετελεῖτο. Κλονούμενοι τοὺς πόδας, ὅμοιοι πρὸς σκελετοὺς οἱ ὀλίγοι αὐτοὶ ἐπιζήσαντες ἔχουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς θαμβοὺς καὶ σπηλαιώδεις, σκελετώδεις δὲ τὰς παρειάς. Ἀλλὰ τὸ μαρτύριόν των ἔφθασεν ἄραγε εἰς τὸ τέρμα; Οἱ ἐπὶ τόπου ἀγοραζόμενοι ὑφίστανται νέας κολάσεις ὑπὸ τῶν κυρίων των, ὁ βίος των εἶνε τοσοῦτον σκληρός, ὥστε καταβάλλονται καὶ θνήσκουσιν. Ἡ τύχη ἐκείνων, οὓς ἀποβιβάζουσιν εἰς πλοῖα δὲν εἶνε καλλιτέρα τῆς τῶν ἐν τῇ ξηρᾷ. Ὁ Βάκερ συνέλαβεν ἡμέραν τινὰ πλοῖον μεταγωγικὸν δούλων. Ἰδοὺ τί λέγει:

«Εἴδομεν, θραυθεισῶν τῶν σανίδων, μάζαν πεπιεσμένων ἀνθρωπίνων πλασμάτων ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παίδων, ἐστιβασμένων ὡς ρεγκῶν ἐντὸς βαρελίου.... ἑκατὸν πεντήκοντα ψυχὰς ἐντὸς χώρου ἀκαταλήπτου σμικρότητος! Ἐν τῇ πρώτῃ κινήσει, ἣν ἔκαμον, πνιγηρὰ δυσωδία ἐπλήρωσε τὴν ἀτμόσφαιραν. Πολλοὶ τούτων ἔφερον ἀλύσεις. Παρετηρήθη ὅτι τὸ πανίον τῆς μεγάλης κεραίας ἦτο ἐξογκωμένον καὶ βαρὺ πρὸς τὸ κάτω· ἐξετάσεως γενομένης εὑρέθη ἐκεῖ νεαρὰ γυνή, ἣν εἶχον ῥάψει καὶ ἀναρτήσει εἰς τὸν ἱστόν, ὅπως μὴ ἀνακαλυφθῇ.

«Ἕτερον πλοῖον σωματεμπόρων συλληφθὲν ὑπὸ καταδρομικοῦ ἀγγλικοῦ εὑρέθη πλῆρες νέων γυναικῶν. Ὅταν οἱ ναῦται εἰσέδυσαν εἰς τὸ κῆτος, ὅπου ἦσαν ἐστιβασμένοι, αὐταὶ αἱ δυστυχεῖς μικρὸν ἐδέησε νὰ πάθωσιν ἐκ τῆς δυσωδίας· τοσοῦτον ὁ ἀὴρ ἦτο μεμολυσμένος.»

Καιρὸς νὰ δώσωμεν τέρμα εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο. Περατοῦμεν δὲ αὐτὸ σημειοῦντες ἔτι ἀριθμοὺς, οἵτινες ὁμιλοῦσιν εὐγλωττότερον πάσης ἄλλης διηγήσεως. Ὑπολογίζουσιν εἰς ἓν ἑκατομμύριον τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀνθρώπων, οὓς ἡ σωματεμπορεία ἀφαιρεῖ κατ' ἔτος ἐκ τοῦ ἀφρικανικοῦ πληθυσμοῦ. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος οὐδὲν ἔχει τὸ ἀπίθανον, ἂν ἀναπολήσῃ τις εἰς τίνας θυσίας ὑποβάλλεται αἰχμάλωτος, φερόμενος εἰς τὸ Κάϊρον ἢ εἰς Ζανζιβάρην.

Ὁ ταγματάρχης Καμερὼν εἶπεν ὀρθῶς ὅτι ἡ Ἀφρικὴ ἀποβάλλει τὸ αἷμα της ἐκ παντὸς πόρου καὶ ὁ σωματέμπορος εἶνε τὸ αἶσχος τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ τόσον ἐξυμνουμένου τοῦ ιθ' αἰῶνος.

(Ἐκ τοῦ L' Afrique dittorespue et merveilleuse)

Α. Μ.

ΝΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΠΟΝΟΣ

Στὸ πυκνὸ δάσος ψὲς τὸ μεσημέρι
Ἀπάντησα μιὰ νιὰ μὲ προκοπὴ
Ποῦ μὲ κανίστρι λύγινο 'ς τὸ χέρι
Ἐμάζευε τὰ μοῦρα χαροπή.

Ἀτίμητο 'ς τὸ προσωπό τυς ταῖρι
Εἶχε δυὸ μάτια φλόγα κι' ἀστραπή,
Μὰ ἦταν δειλή, δειλὴ σὰν περιστέρι
Τὸ μάγουλό τυς ροδίζ' ἡ ντροπή.

Τῆς λέγω: «Θὲς βοήθεια καλή μου;
Σὰν θὲς τὸν κόπο μοίρασε μαζύ μου
Μὰ χαμηλοκυττᾶ χωρὶς μιλιά . . .

Ὁλόγυρα τὸ δάσος πυκνωμένο
Ντροπὴ—καὶ πόνο—ἐφύλαξε κρυμμένο
Κ' ἐπάνω μας ἐψάλλαν τὰ πουλιά.

Δ. Ι. ΜΑΡΓΑΡΗΣ

ΑΝΩ ΚΑΤΩ

ΠΙΘΗΚΟΙ ΛΩΠΟΔΥΤΑΙ

Ἐν Ἀγίῳ Φραγκίσκῳ τῆς Ἀμερικῆς ἱδρύθη σχολὴ πρὸς μόρφωσιν πιθήκων λωποδυτῶν. Οἱ ἐκ τῆς σχολῆς ταύτης ἀποφοιτῶντες τετράχειρες μαθηταὶ ἔχουσι τελείως ἐκγυμνασθῇ εἰς τὰ ἑξῆς: Ἀκολουθοῦσι καθ' ὁδὸν τὸν κύριόν των, εἷς ἓν δὲ νεῦμα αὐτοῦ ἐπιπίπτουσι κατὰ τῶν διαβατῶν καὶ δι' ἀστραπιαίας ταχύτητος καὶ ἐκτάκτου ἐπιτηδειότητος ἁρπάζουσι χρυσᾶς ἁλύσεις, ὡρολόγια, κοσμήματα καὶ χρηματοφυλάκια. Πρὶν δὲ ὁ οὕτω λῃστευθεὶς συνέλθῃ ἐκ τῆς ἐκπλήξεως, ὁ πίθηκος γίνεται ἄφαντος καὶ ἀπέρχεται εἰς μακρυνὸν καὶ ἀσφαλὲς μέρος, ὅπου ἀναμένει τὸν κύριόν του ἵνα παραδώσῃ τὸ κλαπὲν καὶ λάβῃ ἀνάλογον φιλοδώρημα.

ΑΓΓΛΙΚΑΙ ΑΣΤΕΙΟΤΗΤΕΣ

Ἄγγλος μαρκήσιος χάριν ἀστειότητος ἐταξείδευε μετὰ τριῶν φίλων του διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ἐντὸς ἁμάξης τετάρτης θέσεως.

Εἷς ὑπάλληλος τοῦ σιδηροδρόμου πειραχθεὶς διὰ τὴν ἀστειότητα ὁδηγεῖ εἰς τὸ αὐτὸ διαχώρισμα τῆς ἁμάξης, ὅπου ἐκάθηντο οἱ τέσσαρες εὐγενεῖς, δύο καπνοδοχοκαθαριστὰς μὲ ὅλα των τὰ ἐργαλεῖα.

Ἀλλ' ὁ ἄγγλος μαρκήσιος, χωρὶς νὰ ἐνοχληθῇ πολὺ διὰ τοῦτο, εἰς τὴν πρώτην στάσιν κατέρχεται τῆς ἁμάξης, ἀγοράζει δύο εἰσιτήρια πρώτης θέσεως καὶ στέλλει εἰς αὐτὴν τοὺς καπνοδοχοκαθαριστάς.

1500 ΟΔΟΝΤΕΣ

Νυκτοκλέπται εἰσῆλθον διὰ ῥήξεως εἰς οἰκόν τινα ἐν Βερολίνῳ καὶ ἔκλεψαν ὅ,τι εὗρον πολυτιμότερον ἐκεῖ: χιλίους πεντακοσίους ὀδόντας τεχνητούς.

Διατί; διότι ὁ οἶκος ἀνῆκεν εἰς ὀδοντοϊατρόν.

ΑΙ ΑΔΥΝΑΜΙΑΙ ΤΟΥ ΦΕΓΙΕ

Ὁ πρὸ μικροῦ ἀποθανὼν μυθιστοριογράφος Φεγιὲ ἐπειράζετο καθ' ὑπερβολὴν διὰ τὰς αὐστηρὰς περὶ τῶν ἔργων του κρίσεις. Ἰδοὺ πῶς τὸν χαρακτηρίζει ὁ κριτικὸς Σαρσαί:

«Ἦτο ἐκτάκτως εὐαίσθητος. Ὁ ἐλάχιστος δηκτικὸς ὑπαινιγμός, ἡ ἐλαχίστη κατάκρισις, καὶ ὅτε ἀκόμη περιεστοιχεῖτο ὑπὸ ἐγκωμιαστῶν, τὸν ἤγγιζον κατάκαρδα καὶ τὸν κατέθλιβον. Πολλὰ τῶν δραμάτων του ἰδίως ἔχουσιν ἐλλείψεις, καὶ ἐγὼ αὐτὸς πολλάκις ἠναγκάσθην νὰ καταδείξω τὰ ἐσφαλμένα μέρη τινῶν τῶν ἔργων τούτων, ἅτινα βρίθουσι θελκτικῶν σκηνῶν. Αὐτὸ ἤρκεσε διὰ νὰ μ' ἐκλάβῃ ὡς ἐχθρόν του καὶ νὰ ἐρωτᾷ τοὺς φίλους του καὶ τοὺς ἰδικούς μου τί εἶχον ἐναντίον του καὶ τὸν κατεδίωκον . . .

»Δὶς ἦλθε νὰ μ' εὐχαριστήσῃ ἐν τούτοις δι' ἐπιφυλλίδας ἐν αἷς ἐπῄνουν δύο τῶν ἔργων του. Ἦτο ἀπαράλλακτος ὡς ὁ Ἀλφόνσος Δωδὲ τὸν ζωγραφίζει: κοντός, λεπτός, νευρικός, εὐγενής τοὺς τρόπους, μὲ ἠπίαν φωνὴν ἐντονον, βραδεῖαν καὶ γλυκεῖαν τὸ πρόσωπον καὶ ἡ φωνή του ἐνεῖχον θέλγητρον ἀκαταμάχητον. Τῷ εἶπον ὅτι ἐλογιζόμην εὐτυχὴς ὁσάκις τι τῶν ἔργων του μοὶ παρεῖχεν ἀφορμὴν πρὸς ἔπαινον, καὶ ἐφάνη ὅτι ἐπίστευεν εἰς τὴν εἰλικρίνειάν μου, ἴσως μάλιστα ἀπήρχετο τότε τῆς οἰκίας μου ἐνθουσιασμένος. Ἀλλ' ἦτο ἐν γένει δύσπιστος· εἰς τὸ πρῶτον κέντημα ἐλησμόνει τὰ πάντα πρὸ τοῦ πόνου ἀμυχῆς.»

ΠΗΔΗΜΑ ΕΚ 300 ΜΕΤΡΩΝ

Αὐτὴ πλέον ἡ ἐφεύρεσις δὲν χωνεύεται, καὶ θὰ ἐφαίνετο ἁπλῆ παρωδοξολογία ἂν προήρχετο ἐξ Ἀμερικῆς· ἀλλ' ἔρχεται ἐκ Γαλλίας, καὶ μὲ τόσας λεπτομερείας ἀναλύσεις, ὥστε δὲν διστάζομεν νὰ τὴν πιστεύσωμεν.

Λοιπὸν εἷς γάλλος μηχανικὸς ἐκ Γρενόβλης ἠμπορεῖ, λέγει, νὰ πετᾷ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ πύργου Ἀϊφφὲλ καὶ νὰ φθάνουν αὐτοὶ κάτω πολὺ συγκεκινημένοι βέβαια, ἀλλὰ ὑγιεῖς καὶ ἀβλαβεῖς.

Τὸ ὕψος εἶνε 300 μέτρα. Οἱ πίπτοντες λοιπόν, τὰ 140 μέτρα θὰ τὰ διατρέχουν μὲ ταχύτητα 45 μέτρων κατὰ δευτερόλεπτον, καὶ τὰ λοιπὰ 160 μὲ ταχύτητα περίπου 75 μέτρων, τοιαύτην ὁποίαν οὐδέποτε ἐδοκίμασεν ἄνθρωπος ἐπιζήσας.

Ἀλλὰ ἡ πτῶσις δὲν θὰ γίνεται εἰς τὸν ἀνοικτὸν ἀέρα, ἀλλ' ἐντὸς κλωβοῦ μεγάλου ἔχοντος σχῆμα ὀβουζίου. Εἰς τὸ ἄνω μέρος αὐτοῦ ὑπάρχει δωμάτιον ἔχον διάμετρον 3 μέτρων καὶ ὕψος 4, δυνάμενον νὰ περιλάβῃ ἕως 15 ἐπιβάτας, καθημένους κυκλικῶς ἐπὶ ἐδωλίων. Τὸ κάτω μέρος τοῦ ὀβουζίου τὸ εἰς ἐξῦ ἀπολῆγον ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν κώνων, ὧν ὁ εἷς περικλείεται εἰς τὸν ἄλλον.

Ὅλος αὐτὸς ὁ σιδηροῦς ὄγκος βάρους 3,500 χιλιάδων ὀκάδων ἀρίνεται ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ πύργου καὶ φέρεται μεθ' ὅλης τῆς ὁρμῆς πρὸς τὸ ἔδαφος. Ἀλλ' ἐὰν φθάσῃ εἰς τὸ χῶμα βεβαίως θὰ μεταβληθῇ εἰς συντρίμματα καὶ αὐτὸς καὶ τὸ περιεχόμενόν του. Ἀλλ' ὁ μηχανικὸς κ. Καρρὼν — ἂς γραφῇ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἐφευρέτου — ἐπρονόησε περὶ τούτου.

Τὸ ὀβούζιον θὰ πέσῃ ἐντὸς λίμνης τεχνητῆς ἐχούσης ἀνάλογον εὐρύτητα καὶ βάθος 55 μέτρων, ὅπου θὰ παραγάγῃ φοβερὰν τρικυμίαν. Οἱ δὲ ἐπιβάται ἅμα παύσουν οἱ κλυδωνισμοὶ ἐξέρχονται διὰ λέμβου ἀπὸ τῆς κρύπτης των.

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΤΥΦΛΟΥΣ

Τὸ περίφημον ἔργον τοῦ Τολστόϊ «Πόλεμος καὶ Εἰρήνη» μετεφράσθη ἐσχάτως ὑπὸ μιᾶς ἀνεψιᾶς τοῦ μεγάλου συγγραφέως εἰς τὴν γλῶσσαν . . . τῶν τυφλῶν, καὶ ἐξεδόθη εἰς χιλιάδας ἀντιτύπων, ἅτινα ἀναγινώσκονται διὰ τῶν δακτύλων.

ΕΚΔΙΚΗΣΙΣ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΟΥΧΟΥ

Ἂν θέλετε πιστεύσατέ το καὶ αὐτό:

Ὁ Βαρῶνος Φερώ, βρασιλιανὸς τὴν πατρίδα, εἶνε ἑκατομμυριοῦχος, ἄνθρωπος γενναιόδωρος εἰς τὰ μεγάλα καὶ φιλάργυρος εἰς τὰ μικρά, τόσον φιλάργυρος ὥστε ποτὲ δὲν ἔδιδε φιλοδώρημα εἰς τοὺς ὑπηρέτας τοῦ ξενοδοχείου ὅπου ἔπρωγε. Οἱ ὑπηρέται λοιπὸν ἦσαν ἔξω φρενῶν ἐναντίον του καὶ εἷς ἐξ αὐτῶν ἐρύλαττε περίστασιν διὰ νὰ τὸν ἐκδικηθῇ.

Ἡ περίστασις ἦλθε μίαν ἑσπέραν. Ὁ ἑκατομμυριοῦχος ἤρχισε νὰ τρώγῃ μὲ ἔκτακτον ὄρεξιν τὴν κοτελέτταν του καὶ ἀφοῦ ἐτελείωσε λέγει εἰς τὸν ὑπηρέτην:

— Φέρε μου ἄλλην μίαν.

— Δὲν ἠμπορῶ, ἀποκρίνεται ἐκεῖνος ξηρά.

— Πῶς δὲν ἠμπορεῖς;

— Μᾶς εἶνε ἀπηγορευμένον νὰ δίδωμεν δύο φορὰς τὸ αὐτὸ φαγητὸν εἰς ἕνα πελάτην.

Ὁ βαρῶνος δὲν λέγει τίποτε· σηκώνεται ἀνοίγει ἥσυχα τὴν θύραν καὶ ἐξέρχεται.

Μετ' ὀλίγον ἐπιστρέφει πάλιν φωνάζει τὸν αὐτὸν ὑπηρέτην καὶ λέγει:

— Νὰ σοῦ πῶ· τὸ ξενοδοχεῖον εἶνε ἰδικόν μου, τὸ ἀγόρασα αὐτὴν τὴν στιγμήν. Ἐπειδὴ δὲν ἔχεις διάθεσιν νὰ ὑπηρετῇς τοὺς πελάτας, μοῦ κάμνεις τὴν χάριν νὰ μ' ἀδειάσῃς ἀμέσως τὴ γωνιά!

Ἔπειτα κάθηται πάλιν εἰς τὴν τράπεζαν ὅπου ἐκάθητο πρὸ μικροῦ, καὶ φωνάζει εἰς ἄλλον ὑπηρέτην:

— Φέρε μου μίαν κοτελέτταν.

ΠΡΟΣ ΚΙΝΗΣΙΝ ΤΩΝ ΠΛΟΙΩΝ

Πρὸς κίνησιν τῶν πλοίων ἐτέθη ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ νέα ἀρχὴ ἡ διὰ τῆς ἀναπτύξεως μεγάλου ὄγκου ἀερίων αἰφνιδίως δι' ἀναφλέξεως καὶ ἡ διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἀπώθησις τοῦ ὕδατος. Τὴν μέθοδον ταύτην ἐφεῦρεν ὁ μηχανικὸς Σεκὸρ ὅστις καὶ ἐδοκίμασεν αὐτὴν εἰς ἓν πλοῖον 100 ποδῶν μήκους ὀνομαζόμενον «Εὕρηκα.»

Ὁ μηχανισμὸς τοῦ πλοίου τούτου συνίσταται ἐκ δύο σωλήνων ὁριζοντίως εὑρισκομένων κάτωθεν τοῦ πλοίου ὑπὸ τὸ ὕδωρ καὶ ἐχόντων διάμετρον 20 δακτύλων. Οἱ σωλῆνες οὗτοι ἐπειδὴ εἶνε ἀνοικτοὶ ἐκ τῶν ὄπισθεν κοινωνοῦσι μετὰ τοῦ θαλασσίου ὕδατος τὸ ὁποῖον εἰσέρχεται καὶ ἐντὸς αὐτῶν. Διὰ πιέσεως εἰσάγεται πετρέλαιον καὶ ἀτμοσφαιρικὸς ἀὴρ εἰς τὸ πρόσθιον μέρος τῶν σωλήνων καὶ διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἀναφλέγεται τὸ ἀναπτυσσόμενον ἀέριον, ὠθεῖ τὸ ὕδωρ ἐκ τῶν σωλήνων καὶ διὰ τῆς ἀντιδράσεως πρὸς τὸ πρόσθιον κλειστὸν αὐτῶν ἄκρον ὠθεῖται τὸ πλοῖον πρὸς τὰ ἐμπρός. Αἱ ἐκρήξεις τοῦ πετρελαίου γίνονται κατ' ἐναλλαγήν, συμβαίνουσι δὲ 60 καθ' ἕκαστον λεπτόν.

ΜΙΑ ΘΡΙΞ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ

Κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτῆς διαμονὴν ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ βασίλισσα τῆς Ῥωμουνίας Ἐλισάβετ ἐπεσκέφθη καὶ ἐργοστάσιον βελονῶν. Ἐνῷ δὲ ἐπεξειργάζετο ἐκεῖ τὰ διάφορα τμήματα, εἷς ἐργάτης εἰδικῶς ἀσχολούμενος εἰς τὸ τρύπημα τῶν βελονῶν ἐζήτησε παρὰ τῆς ἀνάσσης μίαν τρίχα τῆς κεφαλῆς της. Ἡ Ἐλισάβετ μειδιάσασα ἀπέσπασε καὶ ἔδωκε τὴν ζητουμένην τρίχα. Ὁ ἐργάτης τὴν λαμβάνει, τὴν θέτει ὑπὸ τὴν ὀξυτάτην αἰχμὴν τοῦ ἐργαλείου του, τὴν τρυπᾷ, περνᾷ μίαν κλωστὴν μετάξης καὶ τὴν ἀποδίδει μεθ' ὑποκλίσεως πρὸς τὴν βασίλισσαν ἔκπληκτον διὰ τὸ κατόρθωμα.

ΑΦΑΝΕΣ ΒΑΡΟΣ

Πόσον βάρος ἔχει ὁ ἀὴρ αἰθούσης ἐχούσης μῆκος 10 μέτρων, πλάτος 8 καὶ ὕψος 5;

Ἐκ τῶν ἄνω διαστάσεων ἐξάγεται ὅτι ὁ ὄγκος τοῦ ἐν τῇ αἰθούσῃ περιεχομένου ἀέρος εἶνε 400 κυβικὰ μέτρα. Ἀφοῦ λοιπὸν ἓν κυβικὸν μέτρον ἀέρος βαρύνει ἓν χιλιόγραμμον, τὸ ὅλον βάρος τοῦ ἐν τῇ αἰθούσῃ εἶνε 400 χιλιόγραμμα καὶ ἂν ὁ ἀφανὴς αὐτὸς ὄγκος ἐκλείετο ἐντὸς σάκκων θὰ ἐχρειάζοντο τέσσαρες ἄνθρωποι διὰ νὰ τὸ σηκώσουν.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Πρὸς τὴν ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιγραφῶν ἀνεκοίνωσεν ἐσχάτως ὁ κ. Ἐρὼν δὲ Βιλφὸς διάφορα εὑρήματα ἀρχαιολογικὰ γενόμενα ἐν τῇ παλαιᾷ Καρχηδόνι. Εἶναι δὲ ταῦτα: α'. Ἐπιτύμβιος ἐπιγραφὴ ἐκ τοῦ τάφου ῥωμαίου στρατιώτου τῆς *ἀστικῆς κοόρτεως*. Ὁ κ. δὲ Βιλφὸς ὑπέμνησεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ὅτι καὶ ἄλλοτε ἀνευρέθησαν καὶ ἐν Καρχηδόνι καὶ ἐν ἄλλοις τόποις τῆς Ἀφρικῆς, οἷον ἐν τῇ Νομαδικῇ καὶ τῇ Μαυριτανίᾳ ἐπιγραφαί, ἐν αἷς γίνεται μνεία τῆς κοόρτεως ταύτης, ἥτις ἀνῆκεν εἰς τὴν φρουρὰν τῆς Ῥώμης. Φαίνεται λοιπὸν βέβαιον ὅτι ἡ κοόρτις αὕτη εἶχε σταλῇ ἐκ Ῥώμης εἰς τὴν Ἀφρικὴν ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος διὰ νὰ παράσχῃ εἰς τοὺς αὐτοκρατορικοὺς *προκουράτορας* δύναμιν ἱκανὴν εἰς τὸ νὰ βοηθῇ αὐτοὺς εἰς τὴν εἴσπραξιν τῶν αὐτοκρατορικῶν εἰσοδημάτων καὶ συγχρόνως νὰ συντελῇ εἰς φύλαξιν τῶν αὐτοκρατορικῶν κτημάτων. β'. Μωσαϊκὸν ἀξιόλογον, ἔχον ἐν τῷ κέντρῳ ἐν μέσῳ κύκλου παράστασιν Ἔρωτος καὶ Ψυχῆς καὶ περὶξ λατινικὰς ἐπιγραφὰς ἀναφερομένας εἰς τὴν παντοδυναμίαν τοῦ ἔρωτος. γ'. Τεμάχιον ἐπιγραφῆς, ἥτις περιελάμβανε κατάλογον στρατιωτῶν. Ἡ σωζομένη στήλη δηλοῖ τὰς πατρίδας τῶν στρατιωτῶν, τὰ δὲ γεωγραφικὰ ταῦτα ὀνόματα εἶναι πάντα ὀνόματα πόλεων τῆς Λουσιτανίας καὶ τῆς Ἰταλίας. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ περιελάμβανεν ὀνόματα *Λεγεωναρίων* τῆς ἐν ἐκείναις ταῖς χώραις γενομένης ἀπογραφῆς.

..... Ἡ «Δάμα μπαστοῦνι» νέον μελόδραμα τοῦ διασήμου ῥώσσου μουσουργοῦ Τσαϊκόφσκη, ἀπασχολεῖ τὸ κοινὸν τῆς Πετρουπόλεως. Τὸ δρᾶμα εἶνε ἔργον τοῦ ποιητοῦ Πούσκιν, οὗτινος πλεῖστα δράματα τόσον ἐπιτυχῶς ἐμελοποίησε ὁ Τσαϊκόφσκης, ὥστε ἐκλήθη ὁ Πούσκιν τῆς μουσικῆς.

..... Ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ἐπυρπολήθη ἐσχάτως ὁλόκληρος σειρὰ οἰκοδομῶν μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ δύο θέατρα. Ἐκ τῶν γενομένων ἀνακρίσεων ἐβεβαιώθη ὅτι τὸ πῦρ προῆλθεν ἐκ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς διασταυρωθέντων δύο ῥευμάτων ἠλεκτρισμοῦ.

..... Ἀπέθανεν ἐν Λονδίνῳ ὁ Κάρολος Κήν, ὁ γελοιογράφος τῆς περιφήμου σατυρικῆς ἐφημερίδος *Ποῦντς*, ἄγων τὸ 68ον ἔτος τῆς ἡλικίας του.

..... Ἡ διάσημος Γαλλὶς ἠθοποιὸς Βέμπερ, ἣν ἡ κριτικὴ τάσσει ἀμέσως μετὰ τὴν Σάραν Βερνάρ, πρόκειται νὰ ἐπισκεφθῇ τὰς Ἀθήνας ἵνα δώσῃ παραστάσεις τινὰς ἐν τῷ μεγάλῳ θεάτρῳ.

..... Ἐν τῇ φιλοσοφικῇ σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου νέα ἕδρα πρόκειται νὰ ἱδρυθῇ διὰ τὰ μετεωρολογικὰ μαθήματα. Τὴν ἕδραν αὐτὴν λέγεται ὅτι θὰ καταλάβῃ ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἀστεροσκοπείου Ἀθηνῶν κ. Αἰγινήτης.

..... Διευθυντὴς τῆς ἐνταῦθα Ἀγγλικῆς Σχολῆς ἀντὶ τοῦ κ. Γάρδενερ διωρίσθη ὁ ἄγγλος ἀρχαιολόγος κ. Πενρώζ, γνωστὸς διὰ τὰς περὶ τοῦ Παρθενῶνος μελέτας του.

..... Ἐν τῷ νέῳ τόμῳ τοῦ ἐν Βερολίνῳ ἐκδιδομένου Corpus Inscriptiorum Graecorum περιέχονται 2581 ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαὶ ἀνέκδοτοι ἀνακαλυφθεῖσαι ἐν Ἰταλίᾳ, Γαλλίᾳ, Ἱσπανίᾳ καὶ Γερμανίᾳ. Ὁ τόμος περιέχει καὶ πολλὰς ἑλληνικὰς ἐπιγραφὰς χριστιανικάς, ἐξικνούμενας μέχρι τοῦ ἕκτου αἰῶνος.

..... Ὁ Κὼς ἐστήσησεν εἰς τοὺς Ἕλληνας ἰατροὺς τὴν Κέρκυραν, τὴν Ζάκυνθον καὶ τὴν Αἴγιναν ὡς τόπους καταλλήλους, διὰ τὸ ἤπιον τοῦ κλίματος, πρὸς διαμονὴν φθισικῶν.

.....Τὴν παρελθοῦσαν δευτέραν ἐν τῷ κεντρικῷ ἀρχαιολογικῷ μουσείῳ ὁ διευθυντὴς τῆς ἐνταῦθα Ἀμερικανικῆς Σχολῆς κ. Βολστάϊν ἀνέπτυξεν ἰδέας αὐτοῦ ἐπί τινων τῶν ἐκεῖ ἀγαλμάτων. Παρῆσαν εἰς τὴν διάλεξιν, μεταξὺ ἄλλων ἐπισήμων προσώπων, τὰ μέλη τῆς Ἀμερικανικῆς Σχολῆς, καὶ ἡ ἐνταῦθα διατρίβουσα Ἀγγλὶς ἀρχαιολόγος δεσποινὶς Σέλλερς.

.....Μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας παρεστάθη ἐσχάτως γαλλιστὶ ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν Βρυξελλῶν ὁ «Σειγφρειδος» τὸ τρίτον μέρος τοῦ «Δακτυλίου τοῦ Νιβελουγγεν», τῆς περιφήμου τετραλογίας τοῦ Βάγνερ.

ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΧΑΡΤΙΑ

Ἐν ἀπὸ τὰ παιγνίδια μὲ τὰ ὁποῖα δύναται νὰ διέλθῃ τερπνὰς ὥρας κύκλος κεκλημένων εἰς συναναστροφὴν εἶνε καὶ τὰ *Μικρὰ Χαρτία*. Ἐν τῇ περισινῇ αἰθούσῃ τῆς Κομήσσης Diane, ὅπου ἐπαίζετο τὸ παιγνίδιον αὐτό, ἐγεννήθη ἓν βιβλίον, τὸ «Χρυσοῦν Βιβλίον». Εἶνε βέβαιον ὅτι καὶ ἀπὸ τὴν Ἑστίαν, ἥτις τὸ ἐγκαινίζει ἀπὸ σήμερον, θὰ γεννήθῃ ἓν βιβλίον, τὸ ὁποῖον θὰ λάβωσι δωρεὰν ὅλοι οἱ συνδρομηταὶ αὐτῆς.

Ἀλλ' ἂς ἐξηγήσωμεν αὐτὸ πρῶτον, διότι πιθανὸν νὰ ἐγκαθιδρυθῇ καὶ εἰς ἑλληνικὰς αἰθούσας :

Χρειάζονται πολλὰ χαρτία, μικρὰ ὡς ἐπισκεπτήρια, καὶ πολλὰ μολυβδοκόνδυλα. Ἕκαστος τῶν κεκλημένων λαμβάνει 2 — 3 χαρτία καὶ γράφει ἐπὶ ἑκάστου μίαν ἐρώτησιν. Τὰ διπλώνουν καὶ τὰ ῥίπτουν εἰς ἓν δοχεῖον. Αἱ ἐρωτήσεις διανέμονται πάλιν εἰς τοὺς κεκλημένους καὶ ἕκαστος ἀπαντᾷ κατὰ τὴν ἑτοιμότητα τοῦ πνεύματος, γράφων τὴν ἀπάντησιν κάτωθι τῆς ἐρωτήσεως. Αἱ ἀπαντήσεις συλλέγονται καὶ ἀναγινώσκονται μεγαλοφώνως, βραβεύονται δὲ αἱ καλήτεραι καὶ γράφονται εἰς λευκωμα. Τοιοῦτο δὲ εἶνε τὸ λεύκωμα ὅπερ ἐξέδωκεν ἡ Κόμησσα Diane τῇ συνεργασίᾳ πολλῶν κεκλημένων της μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀριθμεῖται καὶ ὁ ποιητὴς Sully Prudhomme.

Εἰς τὴν Ἑστίαν τὸ παιγνίδιον θὰ παιχθῇ κατ' ἄλλον τρόπον :

Ὅστις θέλει θ' ἀποστέλλῃ ἐρωτήσεις, αἵτινες θὰ δημοσιεύωνται ἑκάστοτε εἰς τὴν στήλην ταύτην — ἐὰν εἶνε ἄξιαι δημοσιεύσεως — καὶ ὅστις θέλει πάλιν θ' ἀπαντᾷ.

Αἱ ἐπιτυχέστεραι ἀπαντήσεις θὰ δημοσιεύωνται, καὶ κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους θὰ ἐκδοθῶσιν εἰς κομψὸν λεύκωμα.

Καὶ αἱ ἐρωτήσεις καὶ αἱ ἀπαντήσεις πρέπει νὰ φέρωσι πρὸς διάκρισιν ὡρισμένον ψευδώνυμον ἢ δύο στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι καὶ αἱ μὲν καὶ αἱ δὲ πρέπει νὰ εἶνε εὐτράπελοι, παιγνιώδεις, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἔχουσαι μὲν βάθος καὶ ἀλήθειαν ἴσως, ἀλλὰ μὴ ἐκφραζόμεναι διὰ γελοίας σοβαρότητος, ἀφοῦ πρόκειται περὶ παιγνιδίου.

Ἀφοῦ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ κριθῶσιν ὑπὸ τῆς ὁλομελείας τῶν ἀναγνωστῶν αἱ ἀπαντήσεις, θὰ κρίνονται ὑπὸ κύκλου, ὃν ἡ Διεύθυνσις τῆς Ἑστίας θὰ καταστήσῃ ὅσον δύναται εὐρὺν καὶ ἄξιον ἐμπιστοσύνης, καὶ κατ' ἀπόφασιν αὐτοῦ θὰ δημοσιεύονται ἢ θὰ ἀπορρίπτωνται αὗται.

Αἱ ἐρωτήσεις καὶ ἀπαντήσεις δύνανται νὰ εἶνε πεζαὶ ἢ ἔμμετροι, πάντοτε ὅμως λακωνικαί.

Κατὰ δὲ τὸ τέλος τοῦ ἔτους ὁ ἔχων τὰς περισσοτέρας ἀπαντήσεις ἐν τῷ ἐκδοθησομένῳ λευκώματι θὰ λάβῃ ὡς ἀμοιβὴν *γραμματικὴν ἐπιταγὴν 100 χρυσῶν φράγκων*.

Διὰ νὰ γίνῃ ἀρχὴ προβάλλομεν ἡμεῖς σήμερον τὰς ἑξῆς ἐρωτήσεις :

1) Δύο καὶ δύο πόσα κάμνουν ;
2) Διατί ἐπλάσθησαν τὰ μάτια ;
3) Ποῖον ἔγκλημα δὲν τιμωρεῖ ὁ νόμος ;
4) Τί ἤθελες νὰ ἦσο ἂν δὲν ἦσο σύ ;

Ἀναμένομεν ἀπαντήσεις.

ΤΑ ΠΑΘΗΜΑΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

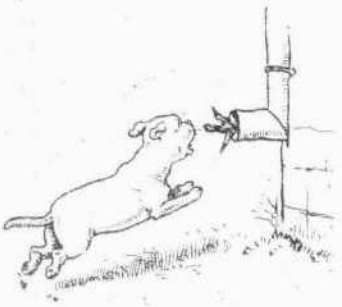

1

2

3

4

5

6

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῶν Κατωτημάτων τοῦ «Α Σ Τ Ε Ω Σ» 1891.